

DE PROFETIEËN.

BIJBELLEZINGEN

VAN

MR. ISAÄC DA COSTA

Geboren 14 januari 1798 te Amsterdam uit Israëlitisch-Portugese ouders.
Tot Christus bekeerd.
Gestorven 28 april 1860

Overgenomen uit deel 2 Bijbellezingen, blz. 154-190

9 delen Bijbellezingen
uitgegeven te Amsterdam 1879

VOORREDE, VOORAFGAAND AAN DE BIJBELLEZINGEN OVER DE PSALMEN EN DE PROFETIEËN.

De profetie van het Oude Testament verdeelt zich voor ons in twee grote delen: in vervulde en onvervulde profetie. Al de profetieën van het lijden en sterven van Christus zijn vervuld (Luk. 22:37a). Doch niet al de profetieën van de *vrucht* van dat lijden en sterven, van Christus heerlijkheid, zijn vervuld (Matth. 19:28; Luk. 17:24, 25; Hand. 1:7; Hebr. 12:26; 1 Petrus 1:11; 2 Petrus 3:13).

De grote vraag is dus: Welke profetieën van heerlijkheid zijn vervuld, en welke niet? Er is in dit opzicht groot verschil onder de uitleggers, en nog groter verschil over de zin, waarin men de profetieën der heerlijkheid moet opvatten. Sommigen zijn voor de enkel letterlijke, anderen voor de enkel geestelijke opvatting; nog anderen houden de letterlijke zin der profetieën vast, zonder de geestelijke toepassing uit te sluiten. Wij rangschikken ons onder de laatsten, omdat Christus Zich geopenbaard heeft als tegelijk naar de letter en naar de geest de Verlosser van de zondaar te zijn. Hij genas zowel de eigenlijke blinden, lammen en melaatsen, als die het op geestelijke wijze waren.

En wat nu de bepaling der nog *onvervulde profetieën* van heerlijkheid betreft, alle schriftgelovigen verwachten de Persoonlijke wederkomst van Christus in heerlijkheid, doch sommigen verwachten geen andere wederkomst van Christus dan ten oordeel bij de ondergang der wereld, terwijl anderen (en onder dezen scharen wij ons) Christus wederkomst in heerlijkheid verwachten een grote tijd vóór de ondergang der wereld, een tijd, vertegenwoordigd door het getal der duizend jaren in de Openbaring van Johannes, tot vervulling van profetieën, die men gewoonlijk meent te moeten onderscheiden in:

- I. De bekering van Israël als volk, of van het overblijfsel in zijn geheel, Rom. 11:25-27.
- II. De vernietiging van de koninkrijken der wereld, Dan. 2:44; Hebr. 12:27, 28.
- III. De wederoprichting van het koninkrijk onder Israël, Amos 9:11; Luk. 21:24; Hand. 1:6; 15:14-16.
- IV. Christus' regering over de aarde op de troon van David als de Koning van Israël en van alle volken, Hoséa 3:5; Zach. 14:9; Openb. 11:15.
- V. De gelijktijdige opwekking van al zijn heiligen om met Hem te regeren als koningen op de aarde, Dan. 7:27; Openb. 5:10; 20:4-6.
- VI. Opwekking van de overige doden; het laatste oordeel en eeuwige scheiding van goddelozen en rechtvaardigen, Mal. 3:18; Matth. 25:31-46; Joh. 5:28, 29.
- VII. Het vergaan van deze wereld en het ontstaan van nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid woont, Jes. 65:17; 2 Petrus 3:13.

"Zullen deze dingen wel alzó zijn?" vraagt gij, en ik antwoord: misschien niet in alles naar deze uitlegging, misschien in een andere orde, misschien niet afzonderlijk, maar gelijktijdig of snel op elkander volgend en samenstromend. Maar misschien is het ook aan de andere kant mogelijk, dat wij nog veel meer andere heerlijkheden te verwachten hebben, dan wij hier uit de Schrift vinden opgetekend. In elk geval echter ontkennen wij niet, dat wij, over onvervulde profetieën sprekende, "door een spiegel zien in een duistere rede," en onze kennis, gelijk in alles, zo vooral hier ten dele is. *Wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uw harten.* Deze woorden van Petrus geven ons het standpunt aan, waarop wij met de profetieën staan. De profetie is een licht in de

nacht, waarvan Christus de Morgenster is; alleen de dag, waarvan Christus de Zon is, is de vervulling. Laat ons dan met menen, de profetieën zo klaar te verstaan en zo juist te kunnen bepalen, alsof de vervulling reeds gezien werd. Dat ware evenveel als de volle dag reeds te willen zien in de dageraad. Daarom moet het verre van ons zijn:

1. Vooreerst om onze eigen opvattingen der Schrift, bijzonder in dat opzicht, anders dan met bescheidenheid en zonder enige aanmatiging of meesterschap voor te stellen en te verdedigen.
2. En ten andere om de broederen, die van een tegenovergesteld gevoelen, maar overigens gezond in het geloof zijn, minder te achten en lief te hebben, dan die het met ons ééns zijn. Immers het verschil tussen hen en ons loopt niet over *de zaak*: de wederkomst des Heeren. Deze wordt, zo als wij reeds zeiden, door ieder gelovige verwacht. Maar over de *bijzonderheden van die zaak*, over de tijd wanneer, en de oogmerken waartoe des Heeren wederkomst strekken zal.

Het verschil betreft dus bijkomstige zaken, die geen gelovigen van elkander mogen verwijderen, veel minder vervreemden, maar die hen veeleer tot meer gezet en aanhoudend onderzoek der Schrift moeten verenigen. *Want al zijn het bijkomstige zaken, zij zijn echter gewichtig genoeg om ze met elkander te bespreken en in het licht der Schrift te stellen.*

Al wat zich als leer der Schrift kan bewijzen, is de gelovige boven alles dierbaar. Het is hem een aanwinst, een schat te meer uit de hand zijns Gods, waarover hij zich meer verblijdt, dan het kind der wereld zich verblijden kan over de aanwinst van zijn vermogen. Op deze grond rust dan ook de verdediging onzer inzichten in de Schrift *met betrekking tot de bijzonderheden van de wederkomst des Heeren. Wij zijn er rijker door geworden, en zouden gaarne zien, dat anderen er ook rijker door werden.* Ik wil niet zeggen in geloof en in liefde, maar in troost en in hoop.

Daarbij moeten wij opmerkzaam maken op een gewichtige onderscheiding, die de Schrift van het begin tot het einde maakt en die wij niet altijd maken. De Schrift onderscheidt de verwachting van *de enkele gelovige* van de verwachting *van de Kerk*. De gelovige is sterfelijk, en daarom is zijn verwachting: door de dood te komen tot *de Heere*; maar de Kerk sterft niet, en daarom is haar verwachting de komst des Heeren *tot haar*. De Kerk blijft totdat de Heere komt. De enkele gelovige gaat heen, wanneer de Heere hem tot Zich roept. Nu heeft de Schrift naar de aard der zaak hoofdzakelijk te doen met *de Kerk*. Vandaar dat zij gedurig spreekt van de komst des Heeren, en slechts zelden van de dood van de enkele gelovige. Wij moeten dus als *enkel gelovigen*, onze dood verwachten als onze komst tot de Heere, maar als *Kerk*, des Heeren wederkomst tot ons. Men blijve dus indachtig, dat wij met de Schrift van de komst des Heeren sprekende, daarmee de verwachting der Kerk, der gemeente bedoelen.

Wat nu de uitlegging der *onvervulde profetieën* betreft, wij ontkennen de zwarigheden niet. Ook hier moet men de donkerheden erkennen, alvorens tot het licht te kunnen komen. De profetie geeft doorgaans wel het wezenlijke van de zaak op, maar op een raadselachtige wijze. Er komen bij haar een menigte bijzonderheden voor in de vorm van algemeenheden, en men moet het geheel der Schrift kennen, om de profetische schriften te kunnen verstaan. De profetie geeft alles stuksgewijze, waarin geen volkomen verband of eenheid te brengen is. *Alleen de vervulling zal deze geven.* Alsdan daalt het nieuw Jeruzalem als de volmaakt gebouwde stad uit de

hemel en het Eden Gods erbij. Ja, dan sluiten al de stukken in elkander, en zijn al de delen en fragmenten een volmaakt Goddelijk geheel.

Natuurlijk weten wij niet *op welke wijze* de nog onvervulde profetieën vervuld zullen worden, doch in alles heerst hetzelfde beginsel: alles streeft naar verwezenlijking. Het is ook niet ieders roeping, om volgens de profetieën alles te voorzeggen, wat op aarde gebeuren zal, maar het is aller gelovigen plicht onophoudelijk wachtende te zijn op de ene grote gebeurtenis, die, al de andere in zich bevat en ondergeschikt maakt: de wederkomst van Christus. Is deze wederkomst ons dierbaar, dan zullen wij gaarne naar meer bijzonderheden vragen en vorsen. De Schrift moet door ons bearbeid, dat is overdacht, besproken, uitgelegd worden. Zij is leven, zij moet ook in ons en dóór ons leven; alle gelovigen moeten haar hun bijzonder getuigenis van waarheid geven.

Het is een eenzijdige richting, enkel de Bijbel te willen lezen. Filippus moet Jesaja uitleggen, en Jesaja wil door Filippus uitgelegd zijn. Het is met de Schrift niet als met de registers van Archieven, zodat men slechts de namen of de datum heeft op te slaan, om te zien, wat men begeert te weten. Nee, men moet een geopend oog hebben om het Goddelijke te zien, en een geopend hart om het te verstaan. De Schrift is niet duidelijk in die zin, dat ieder die er in leest, haar verstaat, maar zij is klaar als een raadsel, wanneer men zich de moeite gegeven heeft het door te denken, te begrijpen en alzo te ontraadselen.

De gehele Schrift is Oosters van afkomst, en, bijzonder de profetische Schrift, een doolhof van heilige raadsels, doch er is een draad, die er door heen leidt. Het is hiermede als met een geheim schrift, dat men aan een gevangene schrijft. Die er de sleutel van heeft, leest er geheel iets anders uit, dan die er de sleutel niet van heeft. In dit opzicht is de bijbel een verwonderlijk boek. Men verwondert zich soms over deze of die verwachting, dat zij er in staat, en door het blad om te keren, meent men weder, dat zij er niet in staat, doch zij blijft er in staan, onder andere de verwachting, dat Hij die als Zoon van God is opgestaan en heengegaan, als Zoon van David zal wederkeren. Ja, de gehele Schrift is duidelijk en tegelijk een raadsel. Christus sprak in gelijkenissen en raadsels. De Schrift is zo duidelijk, dat wij er niet mee naar mensen behoeven te gaan, niet naar de paus bij voorbeeld, maar tevens zo raadselachtig, dat wij er gedurig mede te gaan hebben naar God. De raadsels der Schrift moeten ons om raad doen vragen. Even als een koning in moeilijke omstandigheden zijn Raad vraagt: *wat moeten wij doen?* Zo moeten wij ook raad vragen aan God. De Schrift toch is een raadsel, waarvan de sleutel op een bepaalde plaats is neergelegd. Hoe weinigen weten hem te vinden! Er zijn voor ons een menigte vragen te doen over de verborgenste aangelegenheden van tijd en eeuwigheid, die door de Schrift beantwoord worden, en toch kunnen wij die antwoorden niet altijd klaar vatten. Christus sprak in zodanige raadsels, en toch waren het enkel ophelderingen van de verborgenheden van het koninkrijk van God. Het is met deze raadsels als met die, welke men elkander opgeeft. Het raadsel schijnt ons soms onoplosbaar toe, en als men ons de oplossing te kennen geeft, dan kan men niet begrijpen, zo stompzinnig te zijn geweest, om het niet zelf te vinden, terwijl het toch zo eenvoudig was en zo voor de hand lag. Ja, er is een sleutel tot de Schrift in haar geheel en tot de profetie in het bijzonder. Deze moeten wij zoeken. Christus is die sleutel. Christus sprak van de sleutel der kennis, en Hij Zelf heeft hem ons gegeven, in Zijn eigen Persoon. Er is en was ten allen tijde verscheidenheid van gaven en licht, doch wij moeten allermeest streven naar hetgeen aan de behoefte des tijds voldoet.

Op onze tijd te mogen inwerken is voor ons zeker wel de schoonste gave, anders gaat het ons als de Christenen, toen men Constantinopel belegerde, die in plaats van middelen van verdediging tegen de vijand te beramen en in het werk te stellen, zich met de spitsvindigste Godgeleerde strijdvragen bezig hielden. Het is thans geen tijd om te twisten over meerdere of mindere orthodoxie, terwijl het aankomt op de handhaving van geheel de Schrift tegen het volslagen ongelooft, en in het bijzonder op de handhaving der Godheid of eenswezensheid van Vader, Zoon en Heilige Geest, en van de Persoonlijke wederkomst van Christus tot vervulling van al de nog onvervulde profetieën. Niet dat iets, hoe klein ook, dat tot de waarheid behoort, van zijn waarde en gewicht verliest, doch de kracht ligt in de rangschikking der dingen. Er zijn menigte van zaken, die wij voorlopig moeten laten liggen. Wij zijn als de arbeidende kinderen in een grote fabriek. Wat zijn zij daar klein voor zich zelf! Zij zien de grote machines werken, en durven niet van hun plaats gaan, maar blijven ijverig bezig in het werk dat hun gegeven is.

Doen wij als zij, want al zijn wij volwassenen, die ons verstand hebben, zo is er, wij zeiden het reeds, nog zo veel waar wij de sleutel niet van hebben, en dat wij dus niet kunnen openen. Doch al hebben wij niet de sleutel van alles, wij moeten nochtans alles wat in de Schrift staat, geloven. Nooit stond er een geleerde op of zal hij opstaan, die de gehele bijbel verstond of verstaat. Niet op een volkomen weten komt het ook aan, maar op het gebruik van hetgeen wij weten. Er moeten van zelf raadsels in het oneindige overblijven.

De meeste en wel de belangrijkste dingen worden niet klaar, voordat de dag der vervulling is aangebroken. Zo weet ik bij voorbeeld niet, *wat de tempel van Ezechiël* betekent. Ik sta vóór deze tempel. Ik wil ook niet beproeven binnen te gaan. Ik zie geen kans om Ezechiëls tempel te verklaren. Doch er is maar een kleine straal van licht uit de hemel op deze tempel nodig, en hij staat ontsluitend voor onze ogen. Zo houd ik ook *de bekering van Israël* vast in haar geheel, of in haar grote omtrekken, maar in de uitwerking der delen of der omtrekken, heb ik een menigte van mobiele (bewegelijke) punten, waarvan ik zeggen moet en zeg: het kan zó zijn, maar het kan ook anders zijn.

Zo schijnt het mij op dit ogenblik toe, dat Israël onbekeerd naar zijn land zal terugkeren. Palestina is toch het land der openbaring, en de vrijwording van het Oosten is de verlossing der gehele wereld. Eerst dus: roering der beenderen, dán hereniging der delen, dan zenuwen, aderen, en vlees. Maar de Geest is er dan nog niet. Christus is hier de Geest. Israël kan niet leven zonder die Geest, zonder Christus. Ik zeg: zo denk ik op dit ogenblik over deze zaak, doch wellicht brengt meerder licht tot beter inzicht. Men moet nooit zwaarigheden ignoreren of wegdeneren, doch aan de andere kant mag men de zaken niet loochenen om haar zwaarigheden.

Men zegt dikwijls tot de kinderen: *je mag dat niet vragen*. En waarom zegt men dat meermalen? Eigenlijk, omdat wij hun vragen niet altijd goed weten te beantwoorden. Zo zegt men ook: gij moogt over deze duistere zaken niet spreken omdat men met weet hoe ze op te helderen. Niets is lichter dan het ontkennen ener zaak, doch er is niets moeilijker dan zijn ongelooft te rechtvaardigen, en de gronden op te lossen van hen die geloven, en die toch ook geen onwetende lieden zijn. Nee, met ze te ontkennen zijn de verschijnselen niet opgelost. Op elk gebied van wetenschap zijn onverklaarbare zaken; dus is onverklaarbaarheid geen bewijs van onwaarheid. Met

betrekking tot de profetie is de vraag: *hoe werd zij gegeven, en hoe wordt zij vervuld?* Het eerste is uit de Schrift te weten, het laatste enkel op grond der Schrift te geloven. De wijze hoe het geprofeteerde vervuld zal worden, hangt natuurlijk alleen van God af, maar is het geprofeteerd, dan is het even zeker dat het gebeuren zal, als dat men een eclips zal zien, die de sterrenkundigen berekend hebben. Alleen de overdrijving behoort er niet bij, zo als zij bij voorbeeld, bij Lady Stanhope was, die in haar stal het paard gezadeld hield, waarop de Messias Zijn triomftocht zou doen. De vervulling der profetie is op geen dag en jaar te berekenen. Men kan in dit opzicht niets vaststellen, maar hoogstens de waarschijnlijke tijd gissen.

Vraagt men dus, welk een denkbeeld men zich van de wijze der vervulling maken moet? Dan antwoord ik: maak er u in het geheel geen denkbeeld van. Onze verbeelding speelt met ons en wij spelen met onze verbeelding. Nee, vraag nooit: *hoe zal het zijn?* Dit behoort tot de eer en de heerlijkheid Gods, en daar hebt gij geen denkbeeld van. Dunkt het u onmogelijk, ofschoon het geschreven staat? Welnu juist daarom zal God het doen. God bewijst altijd door Zijn daad, dat Zijn Woord de waarheid is. Hoort dit, gij schriftbestrijders! Gij wilt niet geloven dat de Schrift waarheid is. Welnu, gij zult het ondervinden; aan deze ondervinding zult gij u niet kunnen onttrekken, en hoe zal het u dan zijn? Ons is het genoeg, dat het geschreven staat. *Dat* het gebeuren zal, is het onze, *hoe* het gebeuren zal is Gods, en God weet Zich door de onmogelijkheden heen te verheerlijken. De mogelijkheid aan de zijde Gods ligt juist in de onmogelijkheid aan onze zijde. Het is God waardig juist datgene te doen, wat naar al onze begrippen volstrekt onmogelijk is. Ja, hierin ligt onze zaligheid.

Zal deze mogelijk zijn, dan moet God goddelozen rechtvaardigen, en nu kunnen alle verstanden het niet verder brengen dan tot de vraag: *Hoe zal dit geschieden?* En toch het is geschied. In Christus is dat onmogelijke mogelijk, ja werkelijkheid geworden. In Zijn uitroep op het kruis: *het is volbracht!* was dat onmogelijke volbracht. Dat wij dan ook met betrekking tot de nog onvervulde profetieën geloven, dat God alles bij uitnemendheid en in de hoogste orde zal doen plaats hebben, maar eisen wij niet, dat men ons tevoren zegge *hoe* het geschieden zal, want dat kan en dat mag niet geweten worden. Zo veel weten wij nochtans, dat er tijden en afstanden zijn, die zo veerkrachtig zijn, dat God ze klein en groot kan maken, al naar dat Hij wil.

Reeds wanneer onze vaders nu opstonden en de wonderen van onze tijd zagen, zij zouden althans voor een ogenblik menen reeds in het Duizendjarig Rijk te zijn. Nee, wij herhalen het, de profetieën der Schrift zijn, zo als zij daar liggen niet licht te verstaan, en daarom worden zij ook zo weinig gelezen. De geleerdsten worden er zelfs door afgeschrikt om ze te bestuderen. Er wordt ook een grote mate van Schrift- en historiekennis vereist, om de rechtstreekse bedoelingen en de menigvuldige zijdelingse toespelingen der profeten, benevens de kracht en schoonheid hunner uitdrukkingen te kunnen vatten. Daarbij ligt de heerlijkheid van Israël en der volken, van Christus en der kerk chaotisch verenigd, zodat wij ze, om zo te spreken, scheikundig moeten weten af te zonderen en te bewerken. Wat Christus van Zichzelf zeide: *Een kleine tijd, en gij zult Mij niet zien; en wederom een kleine tijd en gij zult Mij zien*, geldt van Hem ook in de profetieën. Wij zien Hem daar, gelijk wij de zon aan een drijvend zwerk zien, nu en dan, tussen de wolken door. Het komt dus aan op onderscheiding, op uit elkaar-houding, op rangschikking en ordening van tijd en plaats. Alles moet bearbeid worden, anders heeft men er voor zich zelf geen nut van,

en wel verre dat de profetische Schriften hiervan een uitzondering zouden maken, vereisen zij veeleer een afzonderlijke studie. Immers men moet even zorgvuldig letten op de vervulling der profetie als op haar wording, want de profetie wordt niet in de geschiedenis afgedrukt gelijk men een stempel afdruckt op het papier, maar zij is op Goddelijk kunstige wijze in de geschiedenis gewerkt, geweven, geborduurd; en het is het werk ener geestelijke kunst en wetenschap, om dit organisch geheel van profetie en historie te zien en te kunnen ontleden. Nochtans alles is te leren, en hier moet ik bij wijze van tegenstelling, oplettend maken op een schromelijk misbruik, vooral in onze dagen, van het woord studie.

Ik moet hier terugkomen op hetgeen ik reeds vroeger met een enkel woord zei. Wat een gewoon mens bijbelstudie noemt, dat noemen de geleerden Godgeleerdheid; men meent door de woorden groot te maken wat de eenvoudigste zaak van de wereld is. Die de bijbel het beste kent, is de beste Theologant of Godgeleerde. Die het meest van de zaak weet, is de meest wetenschappelijke man van het vak. Een groot man, *Herder*, heeft gezegd: *Theologie is niets dan bijbelkennis*. Hiermede wil hij en wil ik niet zeggen, dat de kennis der oorspronkelijke talen en van de met de uitlegging des bijbels verwante wetenschappen niet grotelijks in aanmerking komen. Voorzeker doen zij dit, maar enkel als middelen tot de zaak, en niet als de zaak zelf. Zij zijn geen bijbelkennis, maar zij kunnen er te meer toe leiden, want niet altijd leiden zij er werkelijk toe. Hoe vele geleerden, die de naam van Godgeleerde dragen, geven door hun Schriften ieder deskundige de duidelijkste bewijzen, dat zij alles kennen behalve de Schrift, waar zij over spreken als de blinde over de kleuren. Wat zij *de wetenschap* noemen, is niets anders dan hun eigen onwetendheid. Zij geloven niet, en daarom weten zij niet, want de dingen des Geestes, de dingen Gods, kunnen niet geweten worden dan door het geloof. Daarom is de wetenschap, welke zich niet aan Christus onderworpen heeft, niets anders dan een moeder en voedster van ongeloof. Wat door Christus niet geheiligd is, is onheilig en blijft het, welke schone namen men er ook aan geve. Daarom vragen wij ook met betrekking tot de profetische Schriften vóór en boven alles *geloof*.

Immers wij kunnen elkander wel zeggen wat er in de Schrift staat, maar wij kunnen niemand overtuigen dat het waarheid is; dat is een zaak des geloofs bij ieder afzonderlijk. En daarom kunnen wij ook al onze toespraken met geen ander woord eindigen, dan waarmee de Heere nu en dan zijn woorden besloot: *Wie oren heeft om te horen, die hore!* En: *wie het vatten kan, die vatte het*. Doch geloven wij, zo zullen wij zeker de heerlijkheid Gods zien, en *wij zullen haar ook in de Schrift zien*. Zeker zagen de profeten de toekomst soms in gezichten als door een scheur in de hemel, en soms in klare woorden, en werd dan weer door hen van het oude beeld een nieuw gebruik gemaakt; nochtans geeft ons de Schrift een geregelde ontwikkeling van profetieën. Daarom houd ik in deze (ik zei het reeds elders) veel van de strijd-taktiek van de oude Napoleon, die gewoonlijk al zijn strijdkrachten op één punt, en wel op het centrum verenigde.

In de prediking en voor het eigen hart doet een enkele tekst veel, zeer veel, soms alles, maar in de strijd doet hij niets. Daar moet de gehele Schrift het doen. Waar een leger is, moet een leger tegenover staan; daar is een afzonderlijk mens krachteloos, en zo ook een afgezonderde tekst. Immers een tekst ontvangt zijn waarheid alleen uit het verband, en het organisme der Schrift is zo fijn, dat de tekst buiten zijn verband dikwijls zijn kracht verliest. Nochtans moeten wij geheel de Schrift samentrekken tot

een enig punt, en welk is dat punt? *De Christus*. De komende Christus, en gekomen zijnde, de wederkomende Christus, in het binnenste, in het brandpunt der profetie, en de gehele Schrift is daar om dit éne denkbeeld te ondersteunen. *Zie, Hij komt!* is de roep der Schrift, en deze roep eindigt niet, voordat de Schrift eindigt. Ja, deze roep is door de Kerk gegaan van alle eeuwen, en daarom moet ook de gehele Kerk deze roep levend houden door deel te nemen aan de arbeid der profetische uitlegging. Wat kan één mens doen in zulk een grote zaak! De enkele mens weet slechts een stukje der zaak. Daarom moeten allen zich verenigen rondom dat ene middenpunt; want dit is de ware eenheid, dat allen op hetzelfde zien, al zien zij niet in alles hetzelfde. Doch gewoonlijk willen wij wiskundige zekerheid, en bepaalde getallen, geen schriftlogarithmen (kunstgetallen, als gronden van menigten van berekeningen) voor de eeuwen. Wij zijn dan ook blijkbaar in alles en vooral in de Kerk in een voorlopige toestand: hier staat een schoof, en dáár staat een schoof, doch er is geen geheel, geen eenheid. *Het Loofhuttenfeest moet nog komen.*

De meesten zijn onverschillig of bevreesd voor de toekomst, maar de profetie voorkomt beide, de onverschilligheid en de vrees. Zij geeft ons de rechte richting, en maakt ons waarlijk vrij van allerlei bezwaar, dat zich op ons werpt. Te wonen in een stad, in staat van beleg, is verdraaglijk maar daarom niet genoeglijk. Men moet daarbij ook de moed hebben om de dingen, die niet meer van deze tijd zijn, weg te nemen, doch men zorge het wezen en het leven niet aan te raken. Men werke mede in de grote bewegingen en vooruitgangen Gods, maar niet in die der mensen. Zeker is de wereld in barensnood, en wel zou de fabel waar worden dat de berg een muis baarde, wanneer het einde van al die wereldschuddingen niets anders ware dan de verwezenlijking van de wijsgerige droom van een paar mensen, die zich een denkbeeld van de beste en deugdzaamste wereld gevormd hebben. Nee Gods ontwerpen en deze alleen zijn het, welke verwezenlijkt zullen worden. Geen partijen kunnen zich dan ook staande houden op enig gebied; *zij allen hebben gebrek aan toekomst*. Van daar, om zo te spreken, het blind lopen aller menselijke ondernemingen in onze tijd. Doch vooral in zaken van de Staat en de Kerk zijn alle theorieën van mensen verward en onzeker. *Alleen de heilige mensen Gods hebben de toekomst beschreven alsof zij geschiedenis was*. Alleen de bijbel is zwanger van toekomst. In het licht der toekomst moeten dan ook de profetieën gelezen worden.

Doch nu willen velen niet, dat de bijbel zo veel heerlijk van de toekomst zegt. Er zijn rechtzinnigen en vrijzinnigen; in de orthodoxie is ietwat stilstaands (stationairs) maar op een vaste bodem, en in het liberalisme is een kracht van beweging, maar welke geen wortel in de onveranderlijke waarheid heeft. Beider eisen worden in de profetie voldaan. Dáár is vastheid en beweging, onveranderlijke waarheid, én toekomst. *Wat zich niet ontwikkelt, sterft*. De redding uit een valse positie bestaat daarin, dat men nooit op zijn voetstappen terugkeert. Zijn wij in zulk een toestand..., voorwaarts dan! En zó er uit; want achterwaarts te gaan kan niet. *Voorwaarts!* zei Blucher, en daarmee heeft hij het gewonnen. Een kasteel te verdedigen is in onze dagen geen oorlog voeren meer; men laat nu de vestingen liggen en zoekt een hoofdtreffen. Het komt thans aan op de aanval.

Zo moet, bij voorbeeld, de hervorming altijd aanvullender wijze te werk gaan, of zij houdt op hervorming te zijn. Zij had zich nooit tevreden moeten stellen met alleen verdedigender wijze te werk te gaan. Zodra zij afliet van aan te vallen was zij haar kracht kwijt. De profetie nu roept ons op nieuw tot de strijd en tot de aanval. Zij

opent ons de toekomst, om onze tegenwoordigheid te heiligen. Zij roept ons toe om boven alles een aandeel te verkrijgen in het Jeruzalem dat boven is, en dat eenmaal nederdalen zal, ja, om dáárin ons burgerrecht te ontvangen. Doch ook de profetie is voor de meesten wat het water is voor de niet-dorstigen: een zaak van blote beschouwing. En zij, en geheel de Schrift mag dit niet zijn. Daarom moet er altijd een punt voor ons zijn om terug te keren tot de eerste beginselen, tot het één en boven alles nodige. Wij moeten ons in de profetieën niet verliezen. Dikwijls hoort men zeggen: *"O die eerste beginselen ben ik al te boven."* Doch wat is de mens te boven? De grootste algebraïst komt nooit de vier regels der rekenkunst te boven. De grootste schrijver nooit de 26 letters van het alfabet. Daarom eindigt ook het hoogste en verhevenste boek, de Openbaring van Johannes al zijn prachtige; hemelse, tijd en eeuwigheid omvattende gezichten en openbaringen, met de eenvoudige verkondiging van het Evangelie, met de enige grondslag van al die heerlijkheden: *Die dorst heeft, kome, en die wil, neme het water des levens om niet.*

Nee, wij moeten ons niet in de profetieën verliezen, maar wij moeten ook tevens zorgen de profetieën niet te verliezen door ze geheel en al te vergeestelijken en daarmee te verdampen. Ik zou niet weten, waarom het niet mogelijk ware voor Christus, zowel op aarde te regeren, als er op geleden te hebben. Men zegt: *"het kan niet."* Doch waarom kan het niet? Wat zijn dat toch voor regels, die wij ons zelf gesteld hebben! Denkt u welk een plaats gij wilt, altijd zal er toch een zetelplaats voor Christus moeten zijn, en waarom kan de aarde deze zetelplaats niet zijn? *Neem het koninkrijk en de regering van Christus op aarde weg, en gij verscheurt dertig, veertig kapitels van de Schrift. Vergeestelijkt gij ze, dan strooit gij ze in de wind; maar volgt gij de Schrift, dan komt gij met haar aan het doel, waar zich het einde verbindt met het begin.* Als gij met Columbus de wereld omzeilt, keert gij nooit rugwaarts, maar zeilt gij altijd door, en keert op deze wijze terug naar het punt van waar gij zijt uitgegaan. Hoe weerspanning is toch het menselijk verstand en hart tegen God! *Er is een hijgen naar uitkomst, er zijn kreten van verlangen, er zijn barensweeën van een nieuwe geboorte, en nu God aan de wereld een toekomst geeft zo heerlijk als er ooit gewenst kan worden, nu wil de mens haar niet hebben, maar vernietigt hij haar, door haar oneigenlijk gemeend, zinnebeeldig bedoeld, van enkel geestelijke strekking te verklaren.* In Christus belichaamt God zich en belichaamt zich alles wat Goddelijk is. Waarom zijn wij dan toch zo tegen het lichamelijke? Is niet in het lichaam van Christus de volheid der Godheid, der heerlijkheid uitgestort? En kennen wij de ziel anders dan in het lichaam waarin zij denkt? Wat hebben wij mensen, aan bloot geestelijke voorstellingen? Zeker wij kunnen en moeten leven *in* de lucht, maar niet *van* de lucht; wij moeten tegelijk een vaste grond onder onze voeten hebben. Nochtans heerst er bij de mensen een zekere platonische voorstelling van een volkomen toestand.

Doch gewoonlijk doen eerst de mensen de dingen Gods kwalijk, en doet God ze daarna goed. Wij willen aan de wereld een *denkbeeldige* toekomst geven, trouwens een *wezenlijke* toekomst kunnen wij haar niet geven. Dat kan God alleen, en dat heeft Hij gedaan door zijn profeten. De enkel geestelijke opvatting der Schrift zij goed voor hart en huis, maar niet voor de wereld. Al wordt een heilige Theresia in het eenzaam bidvertrek opgetrokken tot in de derde hemel, wat heeft de wereld daaraan? God is geen God der enkelen alleen, maar ook der massa's, der volken. De bloot geestelijke schriftverklaring is een persoonlijke schriftverklaring, en er is altijd een strijd tussen het voorwerpelijke en onderwerpelijke, tussen hetgeen buiten en hetgeen

binnen ons is; doch laat ze te samen huwen en de twist is uit. Alle twist over het huwelijk eindigt in het huwelijk. Vóór die tijd beschouwt de een het huwelijk als ongepast, en de andere als ongelukkig; de gehele familie wordt geraadpleegd en de onderhandelingen duren voort. Dus, laat het paar huwen en alles is vereffend. Verenigen wij het geestelijke en letterlijke, want zij behoren bij elkander. Kleur en geur zijn op zich zelf niet denkbaar, en bestaan niet zonder lichamen waaruit zij voortkomen. De bloem ademt geur, zo ademt de letter geest; doch beide behoren bij elkander. Wie de bloem heeft zonder de geur, heeft de rechte bloem niet, en wie de geur heeft zonder de bloem heeft de rechte geur niet. Laat ons dan niet scheiden wat God heeft verenigd, en wat in die vereniging alleen Goddelijk is en blijft, maar door de scheiding ophoudt Goddelijk te zijn en menselijk wordt.

Wat baat het om de Schrift te hebben, indien wij haar niet goed verklaren? Wat baat het, dat God ons heerlijk rein en zoet water geeft, en dat wij alvorens het te drinken, *er ons stof en slijk in laten vallen* en er daarenboven nog ons zout bij inwerpen? Gods Woord is de beste spijs, daarom eist zij ook de beste wijze om opgediend te worden. Gods Woord moet in zijn volle waarheid, met smaak, met tact, met kracht worden verkondigd. Ja Gods Woord is geïnspireerd (ingegeven) en het moet met inspiratie (bezieling) teruggegeven, uitgelegd en verklaard worden. En nu de profetie? - Welk een zoete wijn is er in haar druiventrossen! Men moet ze slechts weten uit te drukken, zo als de schenker ze in de beker van de koning Farao uit te drukken wist. Ja de druif, de olijf, de granaatappelen moeten uitgedrukt worden. Misschien ben ik gedurende deze vijftientig jaren daartoe niets dan een behulpzel geweest, doch gaarne zal ik aftreden, wanneer ik niet meer nodig zal zijn.¹

De uitlegging der profetie acht ik echter ook tot mijn gebied te behoren, misschien door geboorterecht, misschien door veroveringsrecht, uit kracht waarvan zich een onderzoeker zeker gebied toeigent misschien door beide. Hoe dit zij, ik zocht bij de Heere de sleutels van Zijn profetie, en het is enkel mijn bedoeling, ook u de ontvangen sleutels in handen te geven, opdat gij ze naar huis nemen en zelf daarmee de schatkamers van de Schrift openen mag.

Gij weet zeker wel bij ondervinding, welk een genot het is, eerst een onbepaald denkbeeld van iets te hebben, en daarna tot bepaalde denkbeelden en klare voorstellingen er van te komen. Zo was het ook voor de apostelen een groot genot, na de opstanding des Heeren tot het klaar inzicht te komen van de profetieën, die tot hertoe voor hun ogen verborgen waren. Wil ik hiermee nu zeggen dat ons alles klaar zal worden? Herinnert u wat ik straks gezegd heb. Nee, er zullen met betrekking tot de profetieën nog altijd verschillende meningen blijven heersen, doch deze zee is zo wijd, dat vele schepen tegelijk er op kunnen varen, zonder elkander aan te zeilen, veel minder te overzeilen. Zoveel is zeker, in de profetie zijn altijd vaste beginselen, en uit deze moet men de onbekende waarheden afleiden. Daarbij moet het algemene opgaan in het bijzondere. Wie goed wil zien, moet niet over alles heen zien, maar

¹ Dit zeide Da Costa, Vrijdagavond 14 November 1851, bij de opening zijner twee jaren achtereen gehouden lezingen: "over de aard en omvang van reeds vervulde en nog te vervullen profetie, gelijk die in het bijzonder is weggelegd in de Schriften des Ouden Testaments," van welke lezingen ik hier en op andere plaatsen in dit werk mijn aantekeningen, in kort bestek verenigd, bij wijze van inleiding mededeel.

moet zijn gezichtseinder goed bepalen, even als wij, een schilderstuk goed willende bezien, dóór onze gekromde hand of samenrolde catalogus zien; want hierdoor ziet men op het punt waar het op aankomt, en al het overige snijdt men af.

Ook komt het er op aan, *om alles naar behoren te plaatsen*. Tedere zaken moeten teder behandeld worden, en de profetieën zijn tedere zaken. Al de woorden Gods, maar vooral de profetieën moeten vers van de boom der Schrift geplukt worden. Ik ben zeer tegen het afgetrokkene, en bemin het levendige en frisse in de voorstellingen. De Schrift is in niets afgetrokken; het is bij haar alles leven en zo vers, alsof het eerst heden gebeurd en beschreven was. Gelijk een vis zich beweegt in het water, waarin hij leeft, zo leeft en beweegt zich, bij voorbeeld, elk woord en elke daad van Christus in de profetie. Neem dat woord of die daad uit de profetie, en houd ze op zichzelf, en ze zijn als een vis op het droge. Wilt gij nu echter de vis volkomen beschouwen in zijn leven en zijn beweging, bezie hem dan niet buiten, maar in het water. En neemt gij hem ook voor een ogenblik daaruit, om hem meer van nabij te bezien, laat hem er dan weer terstond invallen, eer hij sterft. En handel nu ook even zo met een bijbelse waarheid. Neemt gij haar uit het geheel der Schrift, en houdt gij haar afzonderlijk, zo sterft zij aan een soort van uitdroging. Men moet haar altijd weer in de stroom der Schrift werpen; alleen daarin blijft zij levend en fris.

Christus zei met enkele woorden, doch waarin een wereld van betekenis ligt: *Zie hoe en wat gij hoort*. Nee, het is niet onverschillig op wat wijze iets gehoord, gelezen of besproken wordt. Het verschilt toch veel of ik u de sterrenbeelden op een gemaakte hemelkaart laat zien, dan of ik ze u aan de sterrenhemel zelf aantoon, zodat gij ze mede aanschouwt. De rechte beschouwing der zaak geeft een verversing en verlevendiging der waarheid, terwijl het tegenovergestelde een verdoving of doding der waarheid is. Het komt er dus op aan, dat wij ons vertrouwd maken met de wijze waarop, met de toon waarmee de profeten gesproken hebben. Er is een stroom van profetie. Om nu ook in de stroom dezer denkbeelden te komen, en als met de profeet mede te gaan, moeten wij er ons als indompelen. Elisa moest een speelman hebben om in de profetische toestand te komen, hoeveel te meer wij. Daarom moeten wij eerst enige hoofdstukken bij de profeten achtereen lezen, alvorens er met onze overdenking bij stil te staan, ten einde alzo langzamerhand in de profetische beweging te komen. Voorts moet men al het mogelijke licht op de bijbel laten vallen; alle oudheidkundige, letterkundige en zielkundige opmerkingen en oplossingen moeten ons welkom zijn, en de waarheid moet ons in alles en boven alles lief zijn.

Er is ook in de Schrift geen bekrompen eenzijdigheid, maar een koninklijke onpartijdigheid zelfs jegens de vijanden. Wordt niet de koning van Tyrus een Cherub genoemd, Ezech. 28:14? Ja, de zeer hooggeplaatste mensen, de profeten, brengen hulde aan hetgeen hooggeplaatst is. Bij hen is geen wegredenering van hetgeen wezenlijk is, zoals bij ons, geen ter zijde stellen of verguizen van een persoon of van een talent, welke ons niet bevalt of ons niet vleit. Nee, men moet met de Schrift liefelijk zijn, ook jegens zijn vijand; hem in datgene bewonderen waarin hij te bewonderen is, en dat oprecht, of het is geen waarheid. Doch men moet ook kalm blijven en zich niet laten meeslepen. Zelfs Satan wordt in de bijbel nooit bespot.

Daarom is er ook bij de heilige schrijvers een accent van waarheid en een toon van eenvoudigheid, die door een eerdichter niet na te bootsen is. Zeker, ieder profeet heeft zijn eigen stijl, gelijk ieder mens zijn eigen gelaat heeft, en als wij elkander

eenmaal goed gezien hebben, dan kennen wij ook elkander voor altijd, en wij verwarren het gelaat van de een niet meer met dat van de ander. Op dezelfde wijze is het gesteld met de apostelen, zowel als de profeten. Ieder heeft zijn eigen schrijfgave, en dat gaat zo ver, dat het onmogelijk is, dat Johannes kan gezegd hebben, wat Paulus gezegd heeft. Acht te geven op de *verscheidenheid bij de eenheid*, ook in de profetie, is nodig tot de rechte kennis van haar inhoud.

Men heeft lange tijd de eigenlijke studie der profetie verwaarloosd. Het zij voor ons geen achteruitgang geweest, dan om te beter en te groter sprong voorwaarts te doen. Het worde ons een voorbereiding tot een te krachtiger vooruitgang. De Kerk is vroeger en later en ook nu, in allerlei papistische en filosofische richtingen gekomen, en deze hebben ons de schat der profetie weggenomen. Doch juist daarom moeten wij weder in de profetische richting komen. Trouwens er is geen waarheid, hoe miskend, die niet op haar tijd weer haar recht doet gelden. Het profetische beginsel, zo lang onderdrukt, moet eenmaal weer leven aan de zaak geven. Slechts hij die zijn tijd verstaat, brengt grote dingen tot stand, en anders verliest hij zich in allerlei kleingeestigheden, welk een groot en bekwaam man hij ook zij. De vragen des tijds moeten zich oplossen in de vraag voor de toekomst. De wereld zegt: *"het zal wel gaan, en alles zal zich schikken."* Doch niets gaat van zelf, en niets schikt zich voor de Christen, dan door geloof. Er is in alles een crisis, waaruit het koninkrijk Gods wordt geboren, en een Christen mag zich niet tevreden houden met bloot staatkundige vertroosting. Welke was de enige troost der profeten in hun benauwde tijden en van allen die naar hun profetieën luisterden? *De Messias-verwachting.* Ook ons moet de drang der tijden dringen tot dezelfde verwachting.

En wanneer wij nu ogen krijgen voor de achtergrond van de profeten en van de psalmisten, dan gaat het licht ons op in de duisternis, en wij zien uit onze tegenwoordigheid in de diepte der toekomst. En zeker is het schoon en groot, om zich te laten opheffen tot de sterrenhemel en de grote werken Gods te bestuderen, maar ook de bestudering der toekomst is groot en schoon. In de wereld is alles fraai in het begin, maar het eindigt lelijk en treurig. In de Schrift daarentegen is het als een dampige zomermorgen, waarop de schoonste en zonnigste dag volgt. Ja, in de Schrift is het begin meestal niet enkel dampig, maar donker, ja ontzettend zwart van onweerswolken, doch het blijft zo niet; eerst moet de zonde en het oordeel weggenomen worden, en dan komt er heerlijkheid, enkel heerlijkheid. Verplaatst de profetie ons ook in de middernacht, zij eindigt altijd in de dag. De rijke maaltijd ligt in de toekomst; wie zich met een schrale maaltijd wil vergenoegen, die leve van de tegenwoordigheid. *Niet alzo!* Reeds in de tegenwoordigheid moeten wij van de toekomst leven. Wedergeboorte, herstel van de enkele ziel en van aarde en hemel, is het grote beginsel der Schrift. *Het paradijs is open!* Ziedaar wat aan het kruis wordt uitgeroepen. *Alle dingen worden nieuw!* Ziedaar wat ons van de troon des hemels wordt verkondigd.

Wij leven in de vergankelijkheid, en alles wordt oud rondom ons. Wij sterven de wereld af, en zij sterft ons af, ja wij sterven elkander af, maar van de profetie is het grote denkbeeld: een nieuwe schepping. Zij spreekt van een wedergeboorte, waarvan wij de barensweeën gevoelen. Daarom is de gehele Schrift profetisch, want geheel het geloofsleven bereidt zich tot de toekomst. Het geloof aan het verleden, sluit het geloof aan de toekomst in zich; vandaar in de Schrift die onophoudelijke verwijzing

naar toekomstige tijden. Trouwens wat is de mens zonder toekomst? De zonde is: het geven van de voorkeur aan het *tegenwoordig ogenblik*, boven de toekomst, aan het genot der voorbijgaande vreugd, boven de belofte van de blijvende vreugd. Het geloof is het tegendeel, en zelfs de deugd bestaat daarin, dat men zijn toekomst niet opoffert aan zijn tegenwoordigheid. De Christen kent ook geen andere deugd, en waar de wereldling zegt: laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij, daar zegt de Christen: "Indien wij alleenlijk *in dit leven* op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen. Doch wij houden het daarvoor, dat het lijden dezes tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die ons zal geopenbaard worden."

Christus is ook hier een Voorbeeld boven alle voorbeelden. Hij offerde geheel Zijn tegenwoordigheid op, om de Zijnen in zijn toekomst te doen delen. Hij zou Koning zijn over alle koninkrijken der wereld, de duivel bood ze Hem aan, maar vóór het lijden en zonder het lijden. Maar Hij zei in Zijn hart: *nee, nu niet!* En de verzoeking was voorbij. Ook hebben alle grote mannen het meest voor de toekomst gearbeid. Zij zijn de Mozessen, die veertig jaren in tranen hebben gezaaid, wat de overwinningen van de Jozua's in zeven jaren hebben geogst. Nee, wij merkten het reeds op, niet de maaiers, maar de zaaiers waren de grote mannen. Zie het in Christus en de apostelen. En nu, het eeuwige leven zal zijn een *openbaar* worden met Christus, gelijk het tegenwoordige leven een verborgen en *geborgen zijn* in Christus is. Zo moeten wij ons dan nu in Christus verbergen en verliezen, om in de eeuwigheid in Hem gevonden, en met Hem geopenbaard en verheerlijkt te worden. Het voorwaarts van de Christen is dan ook enkel een opzien naar de hemel, naar Christus, komende uit de hemel.

De Messias-verwachting verkreeg, zo als wij zeiden, voor Israël haar hogere waarde van de druk der omstandigheden, waarin zij verkeerden, even als de kaars haar hogere waarde ontleent aan de nacht, waarin men haar ontsteekt. Verbeeld u toch, dat een Jeremia in de stikdonkere nacht, die hem omgaf, niets zag. Zou het hem niet ondragelijk zijn geweest? Doch nu zag hij op de komende Messias, op de Brenger des vredes en der vreugde, en hij was getroost, hij en allen die geloofden. Daarom is de studie der profeten ook voor ons van zo veel belang. Door te zien op de wederkomst van Christus wordt in onze donkerheid alles licht. De eerste komst van Christus scheen ook een afgesloten gebeurtenis te zijn, en toch lag er nog een wereld van toekomstige gebeurtenissen in opgesloten.

Nu behoren de profeten, of behoort het geprofeteerde tot het gebied van het menselijk leven en van het menselijk weten. Er is derhalve een wetenschap der toekomst. Er is bij de mens een natuurlijke aanleg tot de kennis der toekomst; ook leeft hij gedurig in de toekomst. Hij moet het doen. Niemand kan, als mens het tegenwoordig ogenblik als doel beschouwen; ook dit onderscheidt de mens van het dier. Het dier heeft voor geen historie en geen toekomst. Deze staan tegen elkander over. Bij ons is de verbuiging niet volmaakt, zonder de verleden, tegenwoordige en toekomstige tijd. Zo mag de mens ook een testament maken. Hij mag met zijn tegenwoordigheid werken zo veel hij kan. Een huisvader is een wetgever, en zijn testament is zijn wet. Hij mag over de toekomst van het zijne beschikken, gelijk hij doet over zijn tegenwoordigheid. Daarenboven profeteert ieder in zijn kring. De staatsman, koopman, landman, zij allen zeggen ten gevolge van ondervinding of gevolgtrekking, wat er toekomstigs uit het tegenwoordige zal voortvloeien. Ja ieder mens schept zich een zekere toekomst voor zich zelf, voor zijn kinderen, voor zijn

vaderland, voor de Kerk, voor de wereld. Ieder leeft in zekere toekomst. Zeker is het bij de meeste mensen een aardse en tijdelijke toekomst; doch de Christen gaat verder, en ziet over de grenzen van aarde en tijd, en verbindt het eeuwige met hetgeen voorbijgaat. Het behoort ook tot de bestemming van de mens, dat hij weet waar hij heengaat, niet alleen in de tijd, maar ook in de eeuwigheid. De toekomst te kennen, behoort tot de behoeften van de mens, en die behoefte wordt alleen door het Woord van God wezenlijk vervuld.

Bij de Heidenen zien wij door de natuur pogingen aanwenden, wat zonder de genade niet mogelijk is te doen. Zeker was de poging zelf uitnemend; doch daar het de poging ener onherboren mensheid was, moest zij mislukken en is zij mislukt. De gaven der natuur zijn niet te plaatsen naast de gaven der genade; zij verschillen van elkander als aarde en hemel. Daarom is het letterlijk onzinnig, om Socrates naast Christus te plaatsen; er is gelijkheid tussen beide, maar als die van de karikatuur met zijn tegendeel. Er was een rechtstreekse en stellige voorbereiding van de komst van Christus, en zij wordt bij Israël gevonden. Er was ook daarvan bij de Heidenen een zijdelinge en negatieve voorbereiding, welke enkel bewees, dat het heil niet bij, en de zaligheid niet uit de Heidenen was. Zij was het bewijs van behoefte aan een gelukkige toekomst, waaraan echter door eigen middelen niet kon voldaan worden. Er was bij hen een neiging om, bij gebrek van ware profetie, zich een valse in de plaats te stellen. De Heidenen gevoelden, dat de mens de toekomst kennen kon en kennen moest, doch bij zieken is alles ziek, en wie geelzuchtig is, die ziet alles geel; het ligt niet in de voorwerpen, maar in de kwaal. De Heidenen hadden profetie, maar het waren sibyllen, orakelprofeten of profetessen, waarzeggers of waarzegsters.

Alle volken hadden zulke profeten, en ik zeg niet dat alles vals was; want er is, zo als wij gezien hebben, een intuïtie, een vermogen der ziel, waardoor men een juist en klaar inzicht heeft in een zaak, en met juistheid de gevolgen er van berekent. De meeste grote gebeurtenissen zijn voorzeggd. Er zijn voorspellingen, waarvan men niet weet hoe de mensen er aan gekomen zijn. De berekening van een eclips door middel der sterrenkunde, is een voorzeggung, en dat het morgen mooi weer zijn zal, is een waarzegging; maar is de uitkomst juist, dan is het hetzelfde of de voorspelling door een wiskundige berekening of door intuïtie geschied is. Nu had de heidense wereld haar godspraken nodig, om het even of zij vals waren of niet, want ten allen tijde heeft men zijn voordeel gezocht met de bevrediging van menselijke behoeften. En men ziet het meermalen, dat wanneer de behoefte eenmaal is opgewekt, men zich met het nietigste tevreden stelt. Nochtans voor de honger voegt brood, geen kolokwinten, voor de dorst water, geen heulsap.

Bij alle volken ontaardde het denkbeeld van profetie in waarzeggerij; en deze waarzeggerij was geen doorlopende verkondiging, maar geschiedde op afgebroken wijze en bij afzonderlijke stukken. Nu is er geen namaaksel, of het bewijst dat er iets echts bestaat, en wel, dat dit zo belangrijk is, dat men er belang bij heeft het na te maken. Indien er geen wezenlijke kennis van de toekomst ware, er zou geen valse zijn, evenmin als er vals goud zou zijn, als er geen echt goud was. Doch het echte is juist door zijn echtheid onderscheiden van het valse; men kan wel enkele maar niet alle eigenschappen van het echte op het valse overbrengen. Daarom is dan ook de profetie als zodanig eeuwig onderscheiden van alle waarzeggerij. Zij is geen reeks van onsamenvangende voorspellingen gelijk deze, maar een onafgebroken lijn, die al de eeuwen doorloopt en uitloopt op een enig Persoon - Christus. De waarzeggerij is

enkel een greep in de bestaande zaken en omstandigheden, zonder verband met het historisch verleden of de historische toekomst. Daarbij de ware profeten verkondigen wel geluk, maar door tijden van verdrukking heen; de valse profeten daarentegen verkondigen meestal onmiddellijke uitkomsten en dadelijk geluk. Voorts betreft de ware profetie altijd de grote belofte Gods voor Israël, voor de Kerk, voor de wereld, terwijl de waarzeggerij meestal kleine en bijzondere belangen betreft. Daarom moet ook de kennis der toekomst niet zozeer onszelf gelden als wel onze gehele omgeving.

De profetie is geen voorwerp van bloot wetenschappelijke bespiegeling, maar een hoog belang. De hoogste belangen der wereld, der Kerk, van Israël zijn er in begrepen. Het is daarom de Schrift nooit om de toekomst als toekomst te doen; nee, het is haar alleen om de ontwikkeling en vervulling van het koninkrijk Gods te doen, en daarom wijst zij alle waarzeggerij af als vermetelheid, en alle blote bespiegeling der profetie als een ijdele nieuwsgierigheid. De toekomst is bij haar enkel de verwezenlijking van het verledene én het tegenwoordige. Zij stelt de toekomst voor als de tegenwoordigheid in haar volle bloei en vrucht, zodat er wederkerig geen profetie in de Schrift is, dan die in verband staat met het tegenwoordig ogenblik. Trouwens men moet een vast punt hebben om te staan, en een onbepaalde gezichtseinder om te zien. Al de profetieën, hoe ver zich ook in de toekomst uitstreckende, rusten op historische grond. Niets staat op zich zelf. De profetie groeit in de historie en groeit er uit, gelijk de bladeren uit een boom groeien. Niets zweeft in de lucht. Alles heeft zijn eerste vervulling of verwezenlijking in de gewone dingen des levens.

Reeds de dichtkunst weet daar iets van, zo als wij reeds zeiden. Men begint met een bekend onderwerp; doch gaande weg neemt de dichter een hoger vlucht en al verder en verder gaat zijn tocht, totdat hij niet verder gaan kan noch mag. Wij kunnen van de Schrift zeggen: de geschiedenis is een stuk werk en de profetie is een stuk werk, die zodanig in elkander sluiten, dat zij eenmaal ineengevoegd, niet meer van elkander los te maken zijn. *Trouwens de profetie is in de geschiedenis als ingeweven.* Zonder de geschiedenis, zou de profetie ook geen zelfstandigheid hebben. De geschiedenis is in dit opzicht het gebeente der profetie. Dikwijls liggen de kiemen ener profetie reeds verborgen in de vroegere geschiedenis, maar altijd is de tegenwoordigheid het voetstuk, waarop zij staat. En dit gaat zo ver, dat Christus niet eerder als Koning werd aangekondigd, dan toen er een koning in Israël was. In de zegen van Jacob over Juda, wordt Hij als zodanig wel aangewezen, maar nog onder verbloemde uitdrukkingen. Mozes kondigde Hem aan als Profeet en Middelaar. Mozes zelf was profeet en middelaar; waar het tijdelijke bestond, werd tegelijk op het eeuwige gewezen. Zo werd ook door Christus Zelf bij de verwoesting van Jeruzalem tegelijk het einde der wereld geprofeteerd, want de laatste gebeurtenis wortelt in de eerste.

Daarom moeten wij ook de Joden gedurig tonen, welk een volmaakte harmonie er is tussen de profetie en de geschiedenis. Gelijk de olie op het water drijft, drijft de profetie, om zo te spreken, op de geschiedenis. In de Schrift ligt in alles levende profetie; men sprak en men ademde onophoudelijk in de profetische atmosfeer.

Wij weten het, er is een historische en een profetische stijl. De historische stijl heeft de kracht van de tegenwoordige tijd; de profetische stil heeft de kracht van de toekomstige tijd, en zelfs de inkleding, welke ook, behoorde tot de wezenlijkheid van de last, die de profeten hadden te verkondigen; doch in elk geval, zonder geschiedenis, geen profetie. God heeft door de geschiedenis van de kerk, die van Zijn Zoon laten beschrijven. En enkele delen dezer geschiedenis verheffen zich als bergen boven de oppervlakte der aarde. Dit zijn de profetieën van *de komende* Christus. De belofte van de Christus is de gouden lijn, die de gehele geschiedenis doorloopt, en de profetie van de Christus is in het goud der historie gevat. Een kostelijk gesteente kan niet alleen gedragen worden; het moet aan iets vastgemaakt worden, waarin het te gelijkertijd sluit: de profetie van de komende Christus is het edelgesteente in de gouden ring der heilige geschiedenis. Wederkerig is er geen heilige historie zonder profetie, want alles wat in de heilige geschiedenis voorkomt, staat in verband tot de toekomst, tot de vervulling der grote belofte Gods: de Messias, de Christus. In de geschiedenis ligt de profetie gelijk de man ligt in het kind.

Aan de andere kant is wederom de profetie een wordende geschiedenis, want vervulde profetie is wederom geschiedenis. De profetie is dus eigenlijk een brug of overgang van de tegenwoordige tot de toekomstige geschiedenis. De profetie groeit uit de geschiedenis, is een kind der geschiedenis, totdat zij zelf weer geschiedenis wordt, begroeid met profetieën. Zo gaan de profeten als het ware vóór de geschiedenis staan, om haar op te klaren en te verhelderen, en achter haar om ons de profetieën aan te wijzen zo als zij afgedrukt zijn in de geschiedenis. De profetieën zijn derhalve nu de bazuinen, de aankondigers van de grote daden Gods, en dán de echo's, de nagalmen er van. Op deze wijze is er een gedurig huwelijk tussen geschiedenis en profetie.

Wij, die al de bescheiden voor ons hebben, kunnen licht opmaken wat het eigenlijke hoofddoel van geheel de Schrift is. Het is niet anders dan om in de loop der tijden, dus langs geschiedkundige weg, de belofte van verlossing, door God na de val van de mens gegeven, te vervullen. Deze belofte, terecht de moederbelofte genoemd, omdat zij de bron is van al de andere beloften, maakt op geestelijk gebied een scheiding tussen het licht en de duisternis door een tijdelijke strijd, die aan de zijde Gods en dergenen uit de mensen, die onder God meestrijden, in een eeuwige overwinning zal eindigen; luidende deze belofte aldus: *Ik zal vijandschap zetten tussen u (slang), en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen.* De slang, door de duivel bezeten, vertegenwoordigt de satan, en zijn zaad zijn de goddeloze mensen, die zich niet bekeren, (Openb. 12:9; Matth. 25:41; Joh. 8:44; 1 Joh. 3:8). Het zaad der vrouw daarentegen is Christus en die Christus toebehoren. Het tijdelijk onderscheid tussen deze beide zal eindigen in de volstrekte eeuwige scheiding van elkander. Van hetzelfde ogenblik af dat deze belofte gegeven werd, begint de vreselijke geschiedenis van jammer en ellende, welke nu ongeveer zesduizend jaren voortduurt, en zeeën van bloed en tranen hebben de aarde overstroomd en zijn door de aarde verzwolgen, om altijd weer nieuwe zeeën van bloed en tranen over zich te zien uitgestort. De ontzettende krachten der zonde vermenigvuldigden met de mensen, de dragers dezer krachten.

En ofschoon God een grens stelde aan deze krachten door alle mensen te doen sterven, tussen deze stervende legers van bestrijders Gods verzezen weer nieuwe

legers van bestrijders, en zo ging het voort tot op deze dag. Nochtans tussen brede stromen van zonde en ellende, vloeide er ook van het begin af tot nu toe, onafgebroken stil maar veilig, een liefelijk beekje van de bergen Gods, door enge maar liefelijke en vruchtbare dalen, aan welker oevers alles groende en bloeide, en waar ieder die het verloren paradijs der aarde terug zocht, het terug kon vinden: *Gods genaderaad, Gods vreeverbond, Gods kerk*. Aldaar woonden of vernachtten althans de waarlijk gelovigen, de waarlijk godvruchtige mensen van alle tijden, en hadden zij te midden van de gedurige strijd, een gedurige toevlucht, totdat zij door de dood ingingen in de rust, in de vrede.

Deze tweërlei geschiedenis, de geschiedenis der wereld en de geschiedenis der kerk, vormt één epos, met een menigvuldigheid van de treffendste episodën, aan welke beschouwing de verhevenste denkers van alle tijden zich niet hebben kunnen verzadigen. Wij werpen slechts als in vogelvlucht een blik op die wereld van gebeurtenissen. Na de val openbaarde zich de macht der zonde, des satans allereerst in de broedermoordenaar Kain, en God trad op tegen Kain als Rechter, en tevens als de Genadige die het vonnis verzacht. Nochtans Kain verwijdert zich van het vaderlijk huis, en in plaats van Abel, wordt door Seth de lijn van het heilige zaad voortgezet. De kinderen van Seth worden onderscheiden als kinderen van God, de kinderen van Kain worden enkel kinderen der mensen genoemd. Er ontstond nochtans geen oorlog onder elkander, nee, maar het tegendeel er van: verzwagering. De hoge natuurlijke en geestelijke krachten die de mens toen nog eigen waren, gevoegd bij de hoge leeftijden, die zij toen nog bereikten, deden uit deze verzwagering mannen van buitengewone geest en lichaams krachten voortkomen, die de aarde vervulden met moedwil en wrevel. Henoch werd voor hun ogen weggenomen, omdat hij geloofde en met God wandelde; doch zij gaven er geen acht op. Toen liet God ze menigvuldige malen door Zijn Geest bedreigen en bestraffen, doch zij wilden niet aflaten van hun ongerechtigheden. Toen waarschuwde Hij hen 120 jaren lang, en daarna verdelgde Hij allen door de zondvloed, uitgenomen Noach, zijn vrouw, zijn drie zonen en hun vrouwen.

Nauwelijks is echter de nieuwe aarde weer betreden, of de macht der zonde, van de satans, openbaart zich weer in de schaamteloosheid van Cham, en God trad tegen haar op in de vloek en zegenspreuk van Noach en scheidde Noachs nakomelingen in drie volken: de Semieten, Jafetieten en Chamieten; de Semieten onderscheidende als de dragers der Goddelijke belofte. Nochtans ontstond er geen oorlog onder elkander; nee, het tegendeel er van: *samenwerking*. Zij wilden een groot broedervolk blijven van enerlei spraak, van enerlei bestuur, van enerlei belang. Het middenpunt hunner vereniging zou het hemelhoge Babel zijn. Maar God verijdelde hun raad en vervulde de zijne, verdeelde hun taal in een menigte van talen naar hun geslachten, en dientengevolge breidden de Semieten zich uit in Azië, de Jafetieten in Europa, de Chamieten in Afrika, en vestigden hun kinderen zich in de naastbij liggende landstreken en gewesten, en stichtten overal machtige steden en nog machtiger rijken.

Alleen ten opzichte van Sem, als de drager der Goddelijke belofte, bleef de heilige historie voortlopen, doch bepaalde zich later, met ter zijdestelling van Ismaël en Ezau, alleen tot het geslacht van Abraham, Izak en Jacob. God stelde dezen tot stamvaders van een afzonderlijk volk in het midden der volken. In dat uitverkoren volk zou God de komst van de beloofde Verlosser voorbereiden en doen plaats hebben. De kindsheid van dat volk was aartsvaderlijk, liefelijk en onbeschrijfelijk

Goddelijk schoon. Als jongeling kwam het met Jozef in Egypte en rijpte daar de mannelijke leeftijd tegemoet. Toen begon de verdrukking, en God verlostte ze uit hun verdrukking, oordeelde Egypte en leidde Zijn volk uit met wonderen op wonderen.

Van dat ogenblik af begonnen echter ook de oordelen Gods over Zijn Eigen volk, omdat zich onder hen de macht der zonde en het ongeloof verhief. Nochtans hielden de zegeningen de bovenhand. Hij versloeg de weerspannigen in de woestijn en leidde daarna Israël als een zelfstandig volk in Kanaän, met uitroeiing van de in het diepst zedenbederf verzonken volken. Israëls verbonden en verzwageringen met de Kanaänieten brachten weldra Gods oordelen opnieuw over het uitverkoren volk. En nu volgde de ene oorlog en onderdrukking de andere, gepaard met Goddelijke tussenkomsten door richters, die Israël tijdelijk verlostten. Totdat God de begeerte van het volk om een koning, gelijk alle andere volken hadden, inwilligt, en hun Saul geeft, daarna David en door hem de omliggende gruwelvolken kastijdt door oorlog op oorlog.

Daarna ontstond er een korte tijd van stilte, van vrede, van welvaart, van macht, zoals Israël nooit had gekend. Salomo de vredevorst regeerde. De tempel des Heeren werd gebouwd. Het was Israëls hoogste bloei. Onder Rehábeam de zoon van Salomo, worden de twaalf stammen in tien en twee stammen gescheurd, vervallen eerst de tien, en later ook de twee stammen tot afgoderij, en de oordelen Gods en de naijver der twee koninkrijken, omringd door de meest oorlogzuchtige volken, veroorzaken een aaneenschakeling van oorlogen, die eindigen in de vernietiging van het rijk der tien stammen, de wegvoering van het volk naar Assyrië, én in de opheffing der Davidische heerschappij, de verwoesting van stad en tempel en de wegvoering van Juda naar Babel.

Na de Babylonische gevangenis wordt Juda alleen hersteld, niet als onafhankelijk koninkrijk, maar als wingewest van de elkander opvolgende machten, waarvan enkele Juda gruwelijk verdrukten en vertraden, totdat de Makkabeeërs het juk van onderdrukking van de hals wierpen, en zich met hun volk vrij streden, om weldra weer in de macht van Rome te vallen. Onder Herodes de Grote, een vorst uit Edom, met de Makkabeeërs vermaagschapt, verhief zich Juda weer, ofschoon in afhankelijkheid van Rome, tot een bloeiend koninkrijk. Gedurende zijn regering werd de Christus geboren. Later echter verviel het al meer en meer onder de macht van Rome, en Christus werd gekruist onder Pontius Pilatus, de stadhouder van de Romeinse keizer Tibérius over Judea.

En altijd werd de vijandschap tussen de Joden en de Romeinen groter, totdat ten laatste de Joden zich sterk genoeg waanden, om Rome te trotseren, hetgeen de val van Jeruzalem en de verstrooiing der Joden ten gevolge had, én de wrede vervolgingen der Christenen, die als de verachters van afgoden, door de Romeinen als een andere Joodse sekte evenals de Joden werden gehaat en vertreden, totdat de Romeinse keizer Konstantijn het Christendom op de troon der wereld plaatste.

Wel verre echter, dat nu en voortaan de Christelijke godsdienst die der gehele wereld werd, volgden er botsingen, schuddingen en scheidingen van het oosten en het westen, van de barbaars heidense en van de beschaafd Christelijke wereld. In het oosten ontstond het Islamisme met zijn vals geloof en ruw geweld, en in het westen het bijgeloof met zijn verfijnde list en macht, totdat God de gezegende hervorming gaf, welke Rome dodelijke slagen toebracht, en door in Europa de machtigste staten te doen geboren worden, ook de *halve maan* (Mohammedanisme) zijn hoornen deed

inkrimpen, zodat beider kracht ten minste uitwendig gebroken is, en zij thans een kwijnend leven leiden.

Doch ook de Hervorming schijnt thans haar bloeitijd bereikt en haar kracht verloren te hebben. De Schrift is in aller handen, maar wordt nog slechts door weinigen geloofd. De wetenschap wil thans de plaats der Hervorming innemen, en ons bevrijden van alles wat de Hervorming ons heeft aangebracht, opdat wij vrij worden van alles, vrij ook van God en van ons geweten. Zij wil aan de Schrift alle gezag en waarde en aan het geloof alle betekenis en kracht ontnemen. Zeker zal het haar niet gelukken voor Gods uitverkorenen; maar voor de wereld? Wat zal er gebeuren? Waarmee zal God ons van deze nieuwe verheffing van satans macht verlossen? Zal nu het ongeloof zich uitbreiden over het westen, gelijk zich vóór de Hervorming het bijgeloof daarover heeft uitgebreid? Wij weten niet wat er nog gebeuren kan, alvorens de allerlaatste tijdsbedeling aanvangt, maar Gods Woord voorspelt een grote afval, alvorens Christus wederkomt, die de mens der zonde, de zoon des verderfs te niet zal doen door de geest Zijnsmonds en door de verschijning Zijner toekomst, 2 Thess. 2:3, 8. Deze toekomst is voor ons dan ook de noordster waarop wij bij onze scheepvaart op de oceaan der tijden het oog gericht houden, als op het enig onveranderlijk teken, waarnaar wij onze koers naar de eeuwige haven te richten hebben.

Keren wij na dit vluchtig overzicht van de wereldgeschiedenis tot de Schrift terug, dan splitst zich deze van zelf in twee delen, die echter elkander onderstellen, en daarmee volstrekt onafscheidelijk tot elkander behoren: in Oud en Nieuw Testament. Het Oude Testament is de ontwikkeling van de Goddelijke belofte tot op haar vervulling toe; het Nieuwe Testament is haar vervulling zelf, doch niet haar gesloten vervulling; deze heeft eerst in de voleinding der wereld plaats, Matth. 28:20. Nog eens, al de zwarigheden drukken alleen de nog onvervulde profetieën van de heerlijkheid van Christus in betrekking tot de kerk, tot Israël en de volken. En welke die onvervulde profetieën zijn, is alleen bij de behandeling van profetische schriftuurplaatsen zelf aan te wijzen.

Vragen wij nu: op welke wijze werd de Goddelijke hoofd- of moederbelofte - de belofte van de Verlosser van zonde - ontwikkeld en vervuld, zo is het antwoord eenvoudig, zo als wij het reeds meermalen hebben gegeven, dit: De ontwikkeling geschiedde historisch, en de vervulling Persoonlijk - in de Heere Jezus Christus. Gods genadebelofte bestond in de belofte van een Persoon, die het Zaad, het Kind alleen van de vrouw, en teven de enige Zoon van God zijn zou. En dat kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Christus is derhalve de Hoofdzaak van geheel de Schrift, en de Schrift is vol van Christus gelijk een levende en groenende boom vol sappen is van de diepste wortel af tot aan het bovenste twijgje toe.

Al wat er overigens in de Schrift voorkomt, van hoe veel gewicht ook op zich zelf, is nochtans bijzaak bij deze grote Hoofdzaak, en ontvangt zijn hoogste waarde alleen als overgang naar het grote einddoel: *De komst van Christus in lijden en heerlijkheid, tot zaligheid van allen die geloven.*

Op welke wijze de komst van Christus in het vlees om te lijden en te sterven en in te gaan in Zijn heerlijkheid, door Zijn opstanding en hemelvaart heeft plaats gehad,

zien wij in het Nieuwe Testament. Ons blijft dus hier ter plaatse nog alleen over, om de wijze van ontwikkeling der belofte in het Oude Testament, meer van nabij te beschouwen.

De ontwikkeling der belofte van de Messias of de Christus in het Oude Testament is, zeiden wij, historisch. Doch de historie en vooral de heilige historie bevat velerlei. God heeft aan Zijn volk wetten, instellingen en plechtigheden gegeven, in welke Hij insgelijks de belofte van Zijn Zoon heeft neergelegd, ja Hij heeft zelfs de stamvaders en leidlieden van Zijn volk in sommige gevallen tot voorbeelden gesteld van de Heerlijke, Die komen zou, om ook aldus de verwachting der gelovigen levend te houden door alle tijden heen. Daarom zijn de profetieën te onderscheiden in rechtstreekse, en in zijdelingse profetieën.

1. De rechtstreekse profetieën zijn dezulken, die hetzij in woorden of in gezichten door God gegeven werden met de bepaalde vingerwijzing op de Messias, zo als de moederbelofte, de zegen van Jacob over Juda, de belofte aan David, sommige uitspraken en gezichten van al de profeten, bijzonder van Jesaja, Ezechiël en Daniël. Ten hunnen opzichte zijn er geen zwaarigheden, zij spreken voor zichzelf duidelijk genoeg.
2. De zijdelingse of zinnebeeldige profetie verdeelt zich in profetie door personen en handelingen (typiek) en door zaken en taferelen of gezichten (symboliek), terwijl er in al de genoemde soorten van profetie, een perspectieve vorm van belofte wordt aangetroffen, bestaande uit zulke profetieën, die aanvankelijk vervuld zijn, *en altijd wederom en vollediger vervuld worden*. Met een woord: er is een historische, typische, symbolische en perspectieve vorm van belofte. De eerste en laatste dezer vormen (de rechtstreeks historische en perspectieve vorm) zullen ons genoegzaam blijken uit het vervolg en bij onze behandeling van de profetieën zelf. Alleen ten opzichte van de typische en symbolische vorm, voegen wij bij de reeds gegevene, hier en daar verspreide toelichtingen, nog enige korte opmerkingen.

Ook de *typiek* spreekt tot ons in allerlei heilige raadsels. Zij is in tegenstelling van de profetie in woorden, de profetie in handelingen; of liever zij is een profetie door *levende personen*. Niet enkel in letters en in boeken, maar ook in de levens der mensen werd de profetie vervat. Geheel het Oude Testament is een portret van Christus, of liever: in de mannen van het Oude Testament vinden wij allerlei afbeeldsels van Christus, even als een cachet, dat in allerlei kleuren van lak of was wordt afgedrukt. Zo is ook de schepping één denkbeeld, maar afgespiegeld in het óneindige. Trouwens al wat schoonheid is, is eenheid. De heilige mannen en vrouwen der Schrift zijn mensen, wier geschiedenis niet eindigt met hun leven, maar een blijvende voorstelling is van de komende Christus en van Zijn koninkrijk. Zij bevatten in hun personen en handelingen bepaalde trekken van Hem. Overigens kan er veel verschil, ja menige tegenstelling zijn tussen hen en Christus, maar er is bij hen altijd één sterk uitkomende trek van gelijkenis met Christus. Daarom zouden wij de typiek *"de leer der overeenkomsten van de Oud Testamentische personen met Christus"* kunnen noemen. Nu kent men de overeenkomsten der schetsen aan het uitgewerkte stuk, en wederom geven de schetsen een denkbeeld van de volheid. In de Oud Testamentische personen is iets, dat niet verwezenlijkt is in zijn idealiteit; want Christus is het verwezenlijkte Ideaal. In het ideale bij hen wordt aangeduid, wat in Christus gevonden wordt. Ieder heilige ziet zich derhalve in Christus geïdealiseerd, of volmaakt geworden. Nog eens, Christus is het verwezenlijkte Ideaal. Ieder type

drukt op onvolmaakte wijze een zeker denkbeeld uit, en Christus verwezenlijkt ieder afzonderlijk denkbeeld, en alle denkbeelden tezamen en dat wel op volmaakte wijze.

Er is in de heiligen dus wel *gelijkenis*, maar geen gelijkheid met Christus. Bij de gelijkenis bestaat er een wezenlijke ongelijkheid en onvergelykbaarheid. En wanneer nu een denkbeeld de gehele ziel van een mens vervult, dat geeft hij het op allerlei wijzen, en in allerlei vormen terug. Zo geeft een dichter en schilder het ideaal, dat zijn ziel vervult in alles weder. Het is evenzo met de Schrift. Zij is van één denkbeeld geheel vervuld: het is Christus en Zijn koninkrijk, en zij geeft dit denkbeeld onophoudelijk, ofschoon op altijd andere wijzen en in de meest verschillende vormen terug. Al de heilige schrijvers zitten als het ware neder, om naar het enig volkomen model (Christus) te zien en te tekenen, en al hun portretten gelijken op Christus, zonder onderling op elkander, dan in enkele punten te gelijken. Zij geven meest allen een nieuw punt van uitgang, om de rechte lijn te kunnen trekken tot op het middenpunt: Christus; doch nu moet men dan ook werkelijk die lijnen zolang doortrekken, totdat zij het middenpunt raken. Men heeft wel eens over de typiek gelachen, maar een kind lacht wel eens over een volwassene, al is deze nog zo wijs. Ja, de ongelovigen zeggen: "De Nieuw Testamentische schrijvers hebben Christus versierd met al de diamanten van het Oude Testament." Maar eilieve, los ons dan eens op, *waarom* zij Hem daarmee versierd hebben? Moet het niet zijn, omdat Hij, zonder die diamanten, voor hen waardig was om al die diamanten te dragen? En welk een persoon moet dan zulk een persoon voor hen geweest zijn?

Thans enkele voorbeelden uit velen, daar wij ze alle onmogelijk kunnen behandelen.

Adam.

Adam is een voorbeeld Desgenen die komen zou, Rom. 5:14. Christus is de Tweede Adam, 1 Kor. 15:45. Natuurlijk niet in alles, maar in sommige opzichten. Er is een overeenkomst aan de ene zijde, en er is aan de andere zijde een volstreekte tegenstelling. Er is ook geen type of het contrast is er even sterk in als de overeenkomst. Adam is de eerste stamvader van het menselijk geslacht. Door de natuurlijke geboorte zijn alle mensen uit Adam. Christus is een tweede Stamvader, de Stamvader van de nieuwe mensheid uit de oude mensheid. Door de geestelijke geboorte uit God zijn al de gelovigen kinderen Gods, uit Christus, Jes. 53:10. Ziedaar de overeenstemming. Christus is de wezenlijke mensheid in de mensheid; Hij is, om zo te spreken, nog goudener dan goud, of datgene wat het goud tot goud maakt. Adam is het monument van onze zonde en de oorzaak van onze dood. Christus is het Monument van onze Gerechtigheid en de Bron van ons leven. Ziedaar de tegenstelling. In één persoon is de gehele mensheid gevallen. Niemand onzer kan zeggen: "ik ben eenmaal begonnen zondaar te zijn." Ook kan men niet zeggen: "dat kind is een navolger van onze zonde geworden;" nee, het kwade is de ontwikkeling van een kiem in het kind zelf. Wij zijn geboren zondaren, doch tegenover deze geboorte staat de nieuwe geboorte. Wie gelooft wordt zalig; de werken zijn niet zaligmakend. In het paradijs is er de proef van genomen; langs deze weg is geen behoudenis meer mogelijk. Men moet in Christus overgeplant worden, en eenmaal in Christus geworteld zijnde, kan men niet meer uitvallen. Alleen door de heiligmaking des Geestes, verkrijgt men deze zekerheid. Er is geen ander middel om onze roeping en verkiezing vast te maken dan dit middel.

Abel.

Abel wordt door de Heere de rechtvaardige genoemd, Matth. 23:35. En Christus zelf wordt met die naam genoemd, Hand. 7:52. Hun beider vergoten bloed wordt dan ook met elkander vergeleken, Hebr. 12:24, alwaar van het bloed der besprenging van de Middelaar des Nieuwen Verbonds gezegd wordt, "dat het betere dingen spreekt dan Abel." Het bloed van Abel riep tot God om wraak, het bloed van Christus roept tot God om vergeving. Niet Abel zelf riep om wraak, daartoe was hij te zachtmoedig, maar zijn uitgestort bloed riep tot God om recht, om wraak. Waarom? Omdat het enkel door en niet vóór de mens vergoten werd, en dus niets anders was dan de getuige van een misdaad, van een moord. Doch het bloed van Christus is niet enkel door, maar tevens (door tussenkomst van God door Zijn genaderaad) vóór de mens vergoten. Zijn bloed is dus offerbloed. En als zodanig roept het tot God, om vergeving voor de overtreders, ook voor hen die dat bloed vergoten hebben. Ik herhaal het, men noemt deze voorstelling *bloedtheologie*, omdat men al de waarheden des heils tegenwoordig verachtelijk zoekt te maken, door ze verachtelijke namen te geven, maar de Schrift zal de lieden die dat doen, oordelen, de Schrift die op elk van haar bladzijden het bloed van Jezus Christus voorstelt als de enige reinigmaking van al onze zonden.

Izak.

Izak was geen man van grote daden, gelijk zijn vader Abraham, en geen worstelaar als zijn zoon Jacob. Hij was in alles een zwak man, en naar de wereld ongeacht. Hij toont ons enkel het karakter van lijdzaamheid, doch juist in dat éne, in zijn lijdzame overgave tot offerande, was zijn heerlijkheid, want daarin was hij het beeld van Christus. Zo is in Christus niets geschied, dan hetgeen in het Oude Testament reeds getoond was. Alleen dit was het nieuwe, dat al de trekken van al de voorafbeeldingen in Hem verenigd waren.

Jacob.

Jacob was bijzonder in zijn worsteling met de Engel, als Israël, een toonbeeld van Christus. Christus heeft Zich in de hoogste betekenis van het woord vorstelijk gedragen met God en mensen. Wat bij Jacob de verwringing van zijn heup was, was bij Christus de vermorzeling van Zijn hiel.

Jozef.

Jozef wordt in het Nieuwe Testament niet tot een type van Christus gesteld, doch zou hij het daarom niet zijn? De Schrift geeft van alles de eerste lijnen, die het geloof nu van zelf verder doortrekken moet, tot op Christus. Jozef is de behouder van zijn volk, en toch eerst der Heidenen: Niet het eerst, maar het laatst werd Jozef aan zijn broederen bekend, en eenmaal zal ook Christus tot Zijn broederen zeggen, wat Jozef van zich tot zijn broederen zei, en wat Jezus reeds tot Paulus op de weg naar Damaskus gezegd heeft: *Ik ben Jezus*.

Mozes.

Mozes was een groot man. De vereniging van zachtmoedigheid en kracht maakt de ware grootheid. Hierin is hij een type van Christus. Het werk der schepping is groot, en groot is het verhaal van het werk der schepping, en ook de man die het beschreven heeft is groot. Doch is het niet te betreuren, dat men, juist uit de naam van de grootste man in Israël, een scheldnaam maakt voor het gehele volk? Voorzeker, in dit opzicht zijn de Christenvolken diep gezonken.

Reeds als kind was Mozes schoon. De schoonheid was in het Oude Testament een afbeelding van innerlijke heerlijkheid. Als type moest hij schoon zijn. Mozes is de schoonheid van het Oude Testament. Paulus, die, wat de grootheid betreft, de Mozes was van het Nieuwe Testament, was niet schoon. Trouwens, dit behoorde niet meer onder het Nieuwe Testament thuis. Christus was groot boven alle grootheid, doch Hij wilde *als zodanig* niet nagevolgd zijn, maar wel in zijn nederigheid en zachtmoedigheid. *Leer van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart*, zeide Jezus. Mozes was ook wel zachtmoedig, maar daarin kon hij de type van Christus niet zijn, evenmin als Job het kon zijn. Hun zachtmoedigheid was daartoe niet volmaakt genoeg. Mozes had het geduld van een herder, maar niet van een lam, dat geslacht wordt. Mozes kon zeggen dat er brood uit de hemel daalde, maar dat brood te zijn, dat behoort aan Christus alleen. Het woord: *Delg mij uit het boek des levens*, was de uitroep van een grote ziel, welke niet aan zich zelf denken wil. Ook Paulus sprak op dezelfde wijze. Doch God laat zo iets niet toe, maar antwoordde Mozes koel: *die zondigt, die zou Ik uit Mijn boek uitdelgen*. Nu, zo iets te zeggen als Mozes en Paulus zeiden, kan geschieden door getrouwe dienstknechten, maar zijn ziel werkelijk te geven tot een schuldoffer, tot in de verlatenheid van God toe, dát kon Christus alleen, daar had de Zoon van God alleen de macht en het recht toe. Zo zijn al deze voortreffelijkheden in die mannen openbaar geworden, alleen om Christus boven hen te verheffen. Men begint hier met een vergelijking, en eindigt met een onvergelykelijkheid.

Wij spreken dus van Mozes in zijn Jezus naderende grootheid, want niemand bereikt Jezus. Wanneer wij bij de slag tegen Amalek, Aäron en Hur Mozes zien ondersteunen (niet ondersteunen, dit is weer iets anders) in het houden van zijn staf, dan zien wij hier typisch, dat wij de overwinning behalen op onze vijanden, omdat Christus, ter rechterhand Gods, voor ons bidt, Rom. 8:34. Doch ook hier is weer een onderscheid tussen de dienstknecht en de Heere, tussen de schaduw en het wezen. Christus bidt alléén. Mozes bidt en anderen moeten hem helpen bidden, of moeten hem helpen de staf omhoog te houden. Paulus vroeg ook om voorbeding. Ook ik vraag: "bidt met mij; helpt mij bidden; verlicht mij in het bidden." Welk een troostrijk denkbeeld is het toch: *als ik zelf niet bid, bidden anderen voor mij!* Bij de strijd behoort het gebed.

Israël was tegen zijn wil door Amalek in een hardnekkige strijd gewikkeld. Thans zijn over het geheel genomen de volken, volken des vredes, althans naar het uitwendige, maar toen waren de meeste volken in hun jeugd of jongelingschap, en het in staat van oorlog verkeren is bij meest alle volken het bewijs hunner zich ontwikkelende kracht; vandaar die remmers bij de aanvang

-- er onsen in de oudheid. Toen was het goed een weinig krijgszuchtig te zijn, want oorlogen te voeren, was toen onvermijdelijk. Zo was het ook bij Israël. Het had zijn eerste held in Abraham, zijn tweede in Mozes, zijn derde in Jozua. Doch bij het stoffelijke wapen hanteerden deze heilige helden ook het geestelijke wapen. Het gebed is het strijdperk van de gelovigen.

Het is een persoonlijke zaak; het is een zich plaatsen voor Gods aangezicht. Daarom moeten wij bidden ons nooit door onze aandoeningen laten overmeesteren, maar kalm en eenvoudig met God omgaan en tot Hem spreken, alsof wij Hem zagen en Hem al onze aangelegenheden en die van de onzen, van de kerk, van het land, van de mensheid aan het hart leggen. Zo bad ook Mozes tot God, en gelijk nu Mozes' voorbede Jozua's overwinning deed voortduren, zo zal ook door de voorbede des Heeren ons geloof niet ophouden, maar de wereld overwinnen. En stellen nu al de

afzonderlijke trekken van al de heiligen tezamen genomen het volle beeld van Christus voor, zo volgt hieruit, dat ook wij, zijn gelovigen, in een of ander opzicht Zijn beeld moeten vertonen. En dat doen wij dan ook als wij waarlijk in Hem geloven, want alsdan verkrijgt Hij een gestalte in ons, en wordt ten minste een enkele trek van Hem in ons gezien.

Wat thans de gemeente is, was toen Israël. En nu, waar is een volk buiten Israël, waarvan al de edelen en helden opvolgende portretten zijn van de enige toekomstige grote Koning van dat volk, van de Messias? Ja de gehele galerij van familie-portretten wijzen op een enig Persoon, Die verwacht werd, en Die komen zou, en gekomen is. Het is met deze voorafbeeldingen als wanneer een koning zich met een ver van hem wonende vorstin, die hem van aangezicht niet kent, wenst te verloven. Alsdan zendt hij haar zijn afbeeldsel als middel van kennismaking, als teken van voorbereiding van zijn komst, totdat hij gelegenheid heeft zelf te komen, en de gezonden afbeelding door zijn persoon te vervangen.

Voorts nog enige trekken van Mozes. Zo gestreng de Wet was, zo zachtzinnig was Mozes de wetgever, ja, wat meer zegt, Mozes had het Evangelie in zich, maar wat zijn lippen verkondigden, was Wet. Christus daarentegen had de Wet Gods in zich, maar op zijn lippen was de genade uitgestort. Door de begraafing van Mozes door God werd de hoge beduiding van het lichaam, en dat de opstanding des vleses te verwachten is, aangewezen. Ik zeg des vleses, niet van het lichaams, om misverstand te voorkomen; want de menselijke natuur is vlees. Het Woord is vlees geworden, en Christus zei na Zijn opstanding: *een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb*. Met het lichaam alleen is de mens ook niet compleet: hij bestaat uit geest, ziel en lichaam. Niemand heeft ooit Mozes graf geweten. Wat dit betekent weet ik niet, en daarom spreek ik er niet van. Het is nog een duistere plaats. Doch het zij een verborgenheid voor mij, dat is zeker, het graf van Christus weet ieder en moet ieder weten, want daar begint Christus heerlijkheid.

Geen bedevaart dus naar Mozes graf! Geen Mohammedanisme en geen Papisme! Alles in de Schrift is gezond, zuiver, heilig. Het heilige land is op zich zelf belangrijk genoeg om de reiziger tot zich te trekken; voor ieder die Palestina bezoekt, gaat een nieuwe wereld van denkbeelden op. Men wordt door de grond als geïnspireerd. Men gevoelt dat hier het punt is, waar de hemel zich met de aarde verenigd heeft.

David.

Hoe meer zich de lijn der profetieën verlengt, hoe meer zij zich vernauwt, en zo komen wij tot David, de koning, de type, de schitterende voorafbeelding, en toch tegelijk de schaduw van de koning Israëls bij uitnemendheid. Aan David werd geprofeteerd, hij profeteerde, en was zelf een levende profetie van Christus. Bijzonder als overwinnaar van al zijn vijanden was David de voorafbeelding van Christus. Wat David deed met zijn arm, dat zou Christus doen door Zijn Geest. Wat David deed door het zwaard, dat zou Christus doen door het Woord Zijns monds. Wat David deed in het klein, dat zou Christus doen in het oneindige. De leeuw is het wapen, dat Juda van zijn vader Jacob ontving. Christus is de Leeuw uit de stam van Juda, én het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Ook wij moeten in onze mate lam en leeuw tegelijk zijn, lijdende en overwinnende. Velen lijden als het lam, zonder leeuwenkracht; anderen zijn sterk zonder lijdzaam te zijn; maar in gemeenschap met Christus kan en moet men beide eigenschappen bezitten.

Voorts moeten al de beloften, die God gegeven heeft ten opzichte van David en zijn koninkrijk, nog vervuld worden. En nu mogen de volken Davids troon en kroon vergeten als in het stof versmeten, en er zich niet meer over bekommeren, doch wij, Joden, kunnen dit nooit. Wij kunnen niet ophouden de oprichting van de vervallen hut van David te verwachten, Amos 9:11. De volken hebben ons uitgekleet en ons alles ontnomen, maar de belofte van God kunnen zij ons niet ontnemen. Het geslacht van David is onzichtbaar geworden, maar daarom bestaat het nog, en het bewijs dat het bestaat, is de profetie dat het afzonderlijk weer zal optreden. Zach. 12:12.

Hetzelfde geldt de tien stammen, Ezech. 37:19-22. Als Christus wederkomt in heerlijkheid, dan zullen wij David vergoddelijkt in Hem zien, want als de Zoon van David, zal Hij de trekken van deze zijn voorvader dragen. Doch David was niet alleen de voorafbeelding van de Christus in Zijn heerlijkheid, maar ook in Zijn lijden. Zeker is de gelijkenis flauw. Trouwens een voorafschaduwing is een bewijs, dat er iets vóór het licht staat. Maar toch, gij kent het aandoenlijk woord van David: *o Heere, gedenk aan David, aan al zijn lijden*, Ps. 132:1. Ook heeft David veel geleden. Er is veel angst, benauwdheid en droefenis over zijn hoofd en door zijn hart gegaan, en hij heeft zich in al zijn lijden koninklijk gedragen, daarin, dat hij altijd nabij God was.

Doch wat is hij nochtans in vergelijking met Christus! Op de troon kan ieder koning zijn, niet op het kruis. Een waar koning is het grootste in zijn vernedering. Het kruis is de proef of Jezus de Christus is; en Jezus is de Christus; Hij bewees het aan het kruis. Een koning op het kruis te zijn, geen ogenblik zich te verloochenen, niet te spreken dan waar het zwijgen ongepast, en niet te zwijgen dan waar het zwijgen spreken was - dat was voor de Zoon van God bewaard. Voorzeker de Heere in de hemel is groot, maar aan het kruis is Hij nog groter.

Salomo.

Toen David God een huis wilde bouwen, zeide God: *"Ik zal uw huis bouwen."* Salomo mocht het echter doen. In dit opzicht was Salomo een voorafbeelding van Christus. Ook als vredevorst, en vanwege de uitnemendheid zijner wijsheid. Daarom vergeleek Christus, ofschoon Hij de onvergelykelijke is, zich met Jona, met Salomo. De koningin van het zuiden kwam om Salomo's wijsheid te horen, terwijl hij zat op zijn troon, maar tot Christus kwamen de wijzen uit het oosten, terwijl Hij nog zat op de schoot Zijner moeder, niet om Hem te horen, maar om Hem te zien en te aanbidden.

Er is echter ook een *hiërogliefiek van de Schrift*, en wij hebben reeds meermalen op haar gewezen. De symbolische profetie is een profetie aangaande Christus in zinnebeelden, en de symboliek de kennis van het zinnebeeldige van het Oude Testament, hetzij in instellingen of gezichten. God heeft, wij herhalen het, in alles profetie gelegd. Al de instellingen van het Oude Testament zijn bewaarplaatsen van profetie. De godsdienst, de wetten, de gewoonten van Israël leven van profetie, zij wijzen, een ieder op zijn wijze, naar Christus. Het is hiermede alsof gij op een oud adellijk slot komt. Daar vindt gij het oude familiewapen overal en op alles, op het zilver, op de servetten, op de stoelen, en wat niet al. Dat wapen karakteriseert alles. Op dezelfde wijze is het met de profetie van Christus in de Schrift. Zij kan beschouwd worden als een borduursel, dat overal is ingeweven. Men heeft ontdekt dat al de godsdiensten der oude volken een symbolische betekenis hadden. Het is

echter moeilijk daarin de afbeelding en het afgebeelde te onderscheiden. In de Schrift ligt deze onderscheiding voor de hand. Christus is het enig Voorwerp van de beschouwing en het geloof van al de profeten. Nog eens zij het gezegd, gelijk de hand van de kunstenaar onophoudelijk bezig is om hetgeen zijn hart lief heeft, overal en in alles af te tekenen, zo tekent God ook in alles het beeld Zijns Zoons af. De symboliek geeft de gehele leer der zaligheid in platen.

Christus is bijvoorbeeld de levende Verbondsark. De tabernakel is het symbool van het Woord Gods onder de mensen. De strekking van dit denkbeeld is oneindig. Het is vruchtbaar op alle punten. Israëls geschiedenis begint en eindigt er mee. Eenmaal echter zou God niet meer in uitwendige schaduwen onder Zijn volk wonen, maar in werkelijkheid. Dit wijst op de menswording Gods. Christus lichaam is de tabernakel, de tempel. Door de dood van Christus is het heilige der heiligen geopend. Eenmaal echter zal God blijvend onder Zijn volk wonen, de dood verslindende tot overwinning. Nog verder gaat de rijkdom van dat denkbeeld. Het lichaam der gelovigen is zulk een tempel; doch gelijk er in de woestijn voor het volk van God geen vaste plaats was, maar een rust in de verte, zo is ons lichaam aan deze zijde van het graf, en niet in betrekking tot de opstanding gezien, een tent welke goed is om er de woestijn mee door te gaan, maar dan wordt zij samengevouwen en weggelegd, en wij hebben een vaste woning, een tempel.

Voorts zijn de feesten van Israël een geestelijke tijdrekening voor het koninkrijk Gods. Het hangt alles aan een. Het is één geheel. De sabbat is de grondslag van al de andere feesten. Het is het scheppingsfeest, alleen bij Israël gevierd, en al de volken hebben er indrukken en afdrukken van. Bij Israël is de sabbat de dag van het einde, bij ons is de dag des Heeren de dag van het begin. Bij hen is de sluiting; bij ons de opening en het feest der nieuwe schepping. Voorts ook bij Israël werd elk begin geheiligd. Vandaar het feest der nieuwe maan. In de eerste maand was het Pasen, in de zevende maand Grote Verzoendag; op de zevenmaal zeven jaren volgde het jubelfeest, [Loofhuttenfeest] vertegenwoordigende het grote denkbeeld van herstel. Ook zijn er enkele symbolische zaken buiten dit geordend geheel, zo als de koperen slang. Zulke zaken hebben iets komeetachtigs, omdat men haar de rechte plaats niet weet te geven. En hierbij komen nu nog al de gezichten in al de profetische boeken verspreid, welke natuurlijk voor geen algemene beschouwing vatbaar, maar alleen in het verband te behandelen zijn.

Wij eindigen derhalve deze inleiding met ten laatste nog een blik te werpen op de *dichterlijke vorm* van de profetische Schriften.

Bij het lezen van de Schrift en de profetieën in het bijzonder, moeten wij ons op het gebied van de Heiligen Geestes verplaatsen, evenals wij geen dichter verstaan, wanneer wij ons niet op dichterlijk gebied verplaatsen. Immers de poëzie is een soort van wakende droom, van verheffing in vreemde toestand. Zonder ons aan deze voorwaarde van vereenzelviging met de dichter te onderwerpen, zijn er voor ons onverstaanbaarheden en onbestaanbaarheden, die anders niet aanwezig zouden zijn. Waar dus leven is, moeten wij levensadem meebrengen, en waar een dichter spreekt, moeten wij hem een dichterlijk oor lenen. Er is nergens zulk een proza als in het Nieuwe Testament, en nergens zulk een poëzie als in het Oude Testament. God gaf reeds een denkbeeld van de profetie door de poëzie. De poëzie zelf is iets profetisch op het gebied van het menselijke. Het proza is niet ruim genoeg, maar in de poëzie is plaats en ruimte voor de ontwikkeling der toekomst. De poëzie is dan ook het kleed,

dat God bijzonder voor de profetie gekozen heeft. De profetie is leven, en in zich zelf niet alleen poëzie, maar hoge, *ja de hoogste poëzie*.

Profetie en poëzie is één; niet omgekeerd. Het *proza* is de natuurlijke taal der geschiedenis, de poëzie die der profetie. In de grote daden Gods is altijd poëzie. God doet niets of het is enkel poëzie en harmonie. Nu is de poëzie der Schrift waarheid in alles; in uitdrukking, in toon. Alles is poëtisch, profetisch geschilderd, niets is bloot sieraad. Niet alleen in de Psalmen, zo als wij opmerkten, maar ook in de profetieën vinden wij gedurig paren van gedachten, die dezelfde uitwerking moeten doen, wat bij ons de gewijzigde terugkering van de rijmklank doen moet. Het parallelisme is een soort van echo, welke in het hart gehoord wordt. De profeet is daarmee soms spreker en hoorder tegelijk, en dit is ook het geheim van de herhaling in Johannes' Openbaring. Het zijn daar donderstemmen door Christus gesproken, maar, om zo te spreken, door de rotsen herhaald. Wat Christus tot ons spreekt, moet door de Heilige Geest in ons hart als een echo worden beantwoord.

Zulke echo's zijn ook de *formulieren onzer kerk*, welke de voorwerpelijke waarheid door een zuivere opvatting onderwerpeijk maken, terwijl de ongelovigen van de Schrift maken wat zij maar willen, een recht goochelspel, waarover ieder man van geweten en verstand zich behoorde te schamen.

De taal en stijl der profeten is hoogst welluidend. Hun profetieën zijn meermalen, reeds in de klanken een muziek, als de golven aan de oever der zee. Doch het zijn geen welluidende klanken alleen. Nee, maar het zijn woorden van de Heilige Geest, die spreken tot onze geest. Even als de vooruitziende blik van de profeten de blik is van de Heilige Geest, zo zijn ook de woorden der profeten woorden van de Heilige Geest. De profeten waren in de Geest. In de Geest zijn, is buiten zijn eigen natuurlijke voorstellingen te zijn. Reeds de dichter is boven zich zelf verheven. Toen Haydn [Oostenrijks componist] zijn muziekstuk de schepping voor het eerst hoorde uitvoeren, zei hij: heb ik dat gemaakt? Trouwens, de dichter zegt altijd meer dan hij zelf weet. Vandaar dat er soms een commentaar nodig is, die de mening van de dichter uitlegt. Een dichter schrijvende, schrijft in dat ogenblik boven zijn gewone kracht; hij schrijft boven zijn eigen bereik, weet de diepte van zijn eigen verzen niet, en kan ook niet de volle bewustheid hebben van alles wat in zijn verzen ligt. Veelal zullen zijn lezers meer in zijn verzen zien dan hij zelf. Ja de dichter zelf, die onder zijn eigen inspiratie is geweest, vindt naderhand, koel overlezend wat hij warm schreef, meer dan hij dacht gegeven te hebben, zodat ook de dichter, wanneer hij uit de hoogte, waarop zijn geest- en gemoedsspanning hem verhief, tot de gewone dagelijkse levenskring is teruggekeerd, meermalen aan zich zelf moet vragen: heb ik dat lied gemaakt?

En is dit nu waar op bloot menselijk gebied, hoe veel te meer dan bij de profeten, die zelf onderzoeken moesten wat de bedoeling hunner profetieën was, en die op Goddelijk gebied en onder een positieve inwerking van de Heilige Geest stonden? Ja ook de profeten zelf waren tegelijk boven en beneden de zaken. Zij waren de bestudeerders van hun eigen werken, woorden, profetieën. Zij vroegen zich zelf: wat hebben wij toch wel geschreven? Als profeten spraken zij, als gelovigen bestudeerden zij de profetieën. Zeker wisten zij, dat zij de gewaarwordingen hunner eigen zielen uitdrukten, maar ook, dat het was ten gevolge van een hogere invloed. Het was de blazing van boven op de windharp van de dichter-profeet, die de profetie voortbracht. Bij de profeten van het Oude Verbond is het aangegrepen worden door de Geest het kenmerkende; dat opgenomen worden uit het tegenwoordige en dat overgebracht worden in het toekomstige, is hun bijzonder eigen.

Hoe treurig is dan ook de poging van het ongelooft, om allereerst de Heilige Geest uit de Schrift te verwijderen, en dan de Schrift zelf te beoordelen. Doch als de Heilige Geest uit de Schrift wordt genomen, wat blijft er dan over van de Heilige Schriften? Dan worden het gewone schriften, waarmee men doen kan wat men wil, en die men volgen kan zo ver wij zelf dat goed vinden. Het geloof daarentegen weet, dat de Heilige Schrift uit de Heilige Geest is, want het heeft er duizend redenen voor om het te geloven. En gelijk nu geheel de Schrift, zo stelt bijzonder de profetie de dingen voor op een hoge schaal, de schaal van de Heilige Geest. Vandaar die menigvuldige hoogdichterlijke wendingen en overgangen in de profetie, die wij uit geen wetten van *menselijk denkvermogen* kunnen verklaren. Of is het niet opmerkelijk, dat de profeten, zonder er aan te denken, dat zij enkel poëzie spreken, zich uitdrukken in een pracht van woorden zonder voorbeeld? Zeker, zij waren de grootste dichters, die niet wisten, dat zij het waren. En als er geen geschiedenis bij was, dan zou men van de profetieën kunnen zeggen: "zij zijn enkel poëtische schilderingen," doch nu zien wij ze tot in de letter vervuld. Herder zegt ergens: "De Hebreeuwse poëzie is poëzie zonder er aanspraak op te maken."

En nu, wij zagen het, de profeten wisten zelf de diepte van hun woord niet. Deze kent ook de dichter niet. Deze diepte komt er in door iets, dat boven de kunst en van ons onafhankelijk is. De poëzie is altijd het beeld van het hogere. De poëzie is de hoogste vorm der waarheid; datgene wat men in proza niet zeggen kan, zegt men in poëzie. De poëzie is dan ook de hoogste redeneerkunst. "Geef mij een gelukkig, denkbeeld, en geef mij een gelukkige uitdrukking, deze zijn mij alles waard," zegt de kunstenaar, die liefde voor zijn vak heeft. Is de historie de uitdrukking van het uitwendige leven, de poëzie is die van het inwendig leven. De poëzie is iets ernstigs, zij is de volste en diepste mening van het hart. Als des mensen gemoed in beweging is, dan is hij dichter. En al begint een dichter met de grootste kalmte, spoedig komt bij hem het ogenblik, waarin hij ontvonkt en waarin hij opstijgt, om als van uit de wolken in vogelvlucht de dingen te bezien en als in eens te overzien, en alzo de meest verwijderde punten met elkander te verbinden. En dit is geen voorrecht van weinigen. Wij allen zijn in zekere zin dichters. Onze woorden worden verlevendigd door verborgen accenten, die wij er op plaatsen, en naar deze klemtonen zijn onze woorden ernstig, stichtend of kwetsend, en naar die mate zijn ook de indrukken en uitwerkselen onzer woorden. Neemt deze accenten weg en gij doodt uw woorden, gelijk de ongelovigen de woorden der Schrift doen door ze haar accenten te ontnemen. Als een mens recht geestelijk is, wordt hij dichterlijk. Hij kan alsdan zijn gewaarwordingen niet meer in de gewone vorm brengen. Alles verkrijgt dan toon en klem, en wordt bij hem tot muziek en harmonie. Daarom is er ook voor de profetie geen taal mogelijk dan de poëzie. Wie bezielde is, moet dichterlijk spreken, en de profetie is niet alleen hoogste bezieling, maar Goddelijke inspiratie. Doch echte poëzie en profetie worden altijd miskend. Het is echter juist het poëtisch-profetisch element, dat de kerk uit haar antipoëtische en anti-profetische toestand redden kan. En men vreze toch niet, dat het poëtische en profetische ons geheel of te veel zal innemen, - ach, er is te veel proza in het leven en te veel trekkracht naar de aarde en haar ogenblikkelijke belangen, om hiervoor reden van bezorgdheid te hebben.

En hiermee gaan wij over tot de beschouwing van de Psalmen en profetische schriften zelf.